

UNIVERSITAS TARTUENSIS

Tartu ülikooli ajakiri

NOVEMBER 2017 NR 10 (2465)

TARTU ÜLIKOO

SÜNTEETILISE BIOLOOGIA TUDENGID MUUDAVAD MAAILMA

TEADUSAJAKIRJANIK:
KUIDAS TEADUSEST
RÄÄKIDA?

KÕRGHARIDUST
REGULEERIV
SEADUSTIK MUUTUB

EESTIS ON
VAKTSINEERIMISE
OLUKORD ÜSNA HEA

Sõnumi edastamine

Kipume arvama, et kommunikatsioon on lihtne, oleme ju ometi tegelenud sellega lapsest peale. Mis see siis ära ei ole – vormistan peas sõnumi, vahendan sõnumi, sa võtad selle vastu ja ongi sõnum edastatud. Oleks see vaid nii lihtne. Sõnumit edastades kipume unustama, et vastuvõtja pole mina, vastuvõtja on tema, teine inimene. Inimene, kel on minust erinev taust, tõlgendussüsteem ja nägemus.

Mõnikord edastame ka liiga palju või valel ajal ja vales kohas. Käesoleva numbriga teadusrubriigis saate lugeda reportaaži väitekirja kaitsmisest. Kadi Lubi

uuris Parkinsoni patsientide infootsingut ja tõlgendamist. Selgus, et kroonilise haiguse diagnoosi saanud ei suuda suurt teabekogust korraga vastu võtta ja võivad selle hoopis blokeerida. Samuti on inimese infokäitumine erinevates haiguse järkudes erinev.

Sarnases hädas on tervishoiusüsteem vaktsineerimisvastastega – sõnum ei jõua kuidagi kohale. Intervjuurubriigis räägibki infektsioonhaiguste dotsent Matti Maimets vaktsineerimise tähtsusest.

Pahatihti ei suuda aga meedikki patsiendile selgeks teha, miks on vajalik vaktsineerida. Mõnikord ei pruugi vaktsineerimise küsimuse alla seadja isegi selle vastane olla, ta võib lihtsalt mures olla.

VIRGO SIIL
UT peatoimetaja

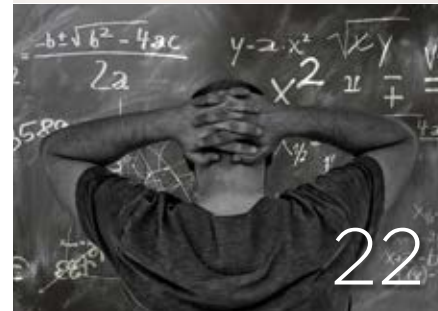
FOTO: ANDRES TENNIS

On ju internet täis väiteid, et vaktsiinid on kahjulikud. Nii oli näiteks üks tuttav noor ema mures oma vastsündinu pärast, kel oli äsja terviserike olnud, ta oli sellest alles taastumas ja juba sooviti teda vaktsineerida.

Vaktsineerimise üks võimalikke soovimatuid kõrvalmõjusid võis aga tervisehädä uuesti esile kutsuda. Arsti ainuke vastus murelikule järelepärimisele oli «peab vaktsineerima», täpsustamata, kas just praegu peab ja kas just seda vaktsiini. Siis pole mingi ime, et inimesed pöörduvad alternatiivlahenduste pakkujate poole, kes oma «teooriad» lihtsalt ja näiliselt loogiliselt lahti seletavad.

Siit jõuamegi teaduskommunikatsioonini. Aktuaalses rubriigis on juttu hiljuti Tartu ülikoolis loengu pidanud Economisti teadusajakirjanik Jason Palmeri teaduskommunikatsiooni soovist. Mõnikord jääb mulje, et kohati unustavad teadlased, kelle jaoks nad teadust teevad. Tuletan meelde, et Eesti teadlaste eetikakoodeksis on viimane punkt «Teadlane peab oma kohuseks avaldada teadustöö tulemusi ka populaarteaduslikus vormis».

Kommunikeerime paremini, et me kõik oleksime teadlikumad, elaksime enam-vähem kattuvas inforuumis ja mõistaksime üksteist paremini. UT

5 UUDIS Kolm ülikooli õppejõudu said pidulikult tseremoonial ministriumini tunnustuse.

11 KOLUMN Anett Riismaa räägib tervislikust tudengiorganisatsioonist.

12 PERSOON Värska noormees Claus Mootse armastab näidelda.

16 AKTUAALNE Ajakirja Economist teadusajakirjanik Jason Palmer jagas teaduskommunikatsiooni näpunäiteid.

18 INTERVJU Infektsioonhaiguste dotsent Matti Maimets rääkis vaktsineerimisest ja selle raskustest.

22 AKTUAALNE Üle paarikümne aasta on taas kavas põhjalik kõrgharidusseaduse reform.

25 ETTEVÕTLUS Meie vilistlane Marti Soosaar ja SportID püüavad inimesed rohkem liikuma panna.

28 TUDENGID Sünteetilise bioloogia huvilised tudengid lähevad rahvusvahelisele võistlusele.

31 AKTUAALNE Pensionäride ühing Vitae on aktiivne ja mitmekülgne.

34 TEADUS Parkinsoni haigete teabeotsingu strateegiad. Reportaaž otse väitekirja kaitsmiselt.

37 REISIKIRI Rahvusliku tekstiili tudeng käis Jaapanis õppimas.

43 järelhüüe, kaitsmised, stipendiumid, teated, tunnustused, õnnitlused, vaba aeg

UT UNIVERSITAS TARTUENSIS
Tartu ülikooli ajakiri

Universitas Tartuensis on Tartu ülikooli ajakiri. Ilmub kord kuus. Tiraaž 2800. Tellimisindeks Eesti Postis 00892 • Aadress: Ülikooli 18-102, Tartu 50090; telefon: 737 5686, 553 9321; e-post: ajakiri@ut.ee; Facebook: www.facebook.com/universitastartuensis; koduleht: www.ajakiri.ut.ee.

Vastutav väljaandja Jaan Rosental, **peatoimetaja** Virgo Siil, **toimetaja** Sandra Saar, **teabetoimetajad** Kady Sõstar ja Iris Herman, **keeletoimetaja** Mari Mets, **esikaane foto** Virgo Siil, **küljendaja** Maarja Roosi, **trükk** Ecoprint.
• Universitas Tartuensis kujunduslahendused, kõik ajakirjas avaldatud artiklid jm tekstitid ning fotod ja illustatsioonid on autoriõigusega kaitstud teosed. Toimetust lubab neid kasutada vaid eelneval kokkuleppel koos viitega autorile ja Universitas Tartuensisile. • Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. • **UT kolleegium:** Maaja Vadi (esinaine), Sulev Kõks, Ivo Volt, Mart Noorma, Villu Päärnt, Indrek Treufeldt, Katrin Pajuste-Kuul, Egert Puhm.

Järgmine Universitas Tartuensis ilmub 1. detsembril 2017.

roheline trükis
Trükitud keskkonnateadlikult trükiettevõttes Ecoprint

Tasuta pused!

Igal õigel Tartu ülikooli tudengil ja töötajal on ülikooli pusa. Meie ajakirjal on sünnipäev ja selle puhul rõõmustame oma lugejaid kingitusega – loosime viis võitjat, kes igaüks saab ühe pusa.

Loosis osalemiseks märgi meeldivaks meie Facebooki leht (www.facebook.com/universitastartuensis/) ja kutsu 3. novembri postituse all kommenteerides oma sõbrad auhinnamängus osalema.

Loosimine toimub 17. novembril. Võitjad saavad Tartu ülikooli üliõpilasesinduses (Ülikooli 18b) isikult tõendava dokumendi alusel endale sobiva pusa välja valida. ●

FOTO: VIRGO SIIL

E-kursus «Õiguse alused» pälvis selge sõnumi tunnustuse

Hiljuti toimunud selge sõnumi auhinnavõistluse galal märgiti TÜ õigusteaduskonna e-kursus «Õiguse alused» ära kategoorias «Tarbetekst koos tarbepildiga».

Auhinnad andis üle võistluse patroon, õiguskantsler ja õigusteaduskonna külalisprofessor Ülle Madise.

Ülle Madise sõnul on selgelt väljenduda raske, sest eeldab asjadest sisulist arusaamist, oma sõnade eest vastutuse võtmist ja pingutust.

«Teabe saajasse peaks suhtuma austusega ning ütlema peenutseva keerutamiseta otse, kes, kus ja mida peab tegema,»

lisis Madise. Õigusteaduskonna kursust tunnustati õiguse keeruliste küsimuste lihtsalt ja selgelt selgitamise eest ka neile, kel varasem kokkupuude õigusega puudub.

E-kursuse projektijuht Tiina Mikk tõdes, et pälvitud tunnustus näitab, et e-kursuse «Õiguse alused» sõnum on selge ja arvestab osalejate vajadustega. «Seda, et sõnum jõudis kohale, kinnitab osalejate väga hea tagasiside,» lisis Mikk.

E-kursus toimub sel sügissemestril teist korda ning on suunatud eelkõige gümnaasiumiõpilastele, kes soovivad tutvuda

õiguse algtõdedega. Kursuse läbimine aitab õppijal otsustada, kas juura on talle sobiv eriala, mida ülikoolis õppida. Järgmine kursus algab järgmise aasta 29. jaanuaril. Registreerumis- ning lisateave on kursuse veebilehel üleval hiljemalt jaanuari alguses.

Selge sõnumi auhinnaga tunnustatakse ettevõtteid ja asutusi, kes suhtlevad avalikkusega selgelt ja arusaadavalt. Selge sõnumi auhinna said Juhani Püttsepa raamat «Mina olen enda oma», tervise arengu instituudi tegelik toidupüramiid, Eesti EL-i nõukogu eesistumise videod ning päästameti tegevus. ●

Kolm Tartu ülikooli õppejõudu said ministeeriumi tunnustuse

Haridus- ja teadusministeerium tunnustas oktoobris toimunud auhinnagalal «Eestimaa õpib ja tänab» haridustöötajaid ja hariduse toetajaid. Õppejõudude vahel jagatav tunnustus tuli kolmandat aastat järjest Tartu ülikooli. Selle sai TÜ füüsika instituudi materjaliteaduse insener Maido Merisalu. Hariduse sõbraks kuulutas ministeerium TÜ dotsendi Mart Noorma. Professor Alvo Aablood tunnustati kui tehnoloogia ja disaini häkatonisarja «Garage48 Hardware and Arts» ühte eestvedajat.

Maido Merisalu on innustav noor õppejõud ja Tartu ülikooli materjaliteadlane, kes tegeleb tudengite igakülgse harimise kõrval ka teaduse populariseerimisega. Tema leivanumbriks on saanud õppeotstarbelised teadusvideod.

Maido Merisalu sõnul on õppimine ja õpetamine meeskonnatöö nii üliõpilaste ja õppejõudude vahel kui ka õppejõudude endi vahel. Õpetamises on väga tähtis hea tasemega õppematerjal.

Omavalitsuse ajal Tartu ülikooli magistriõppes õppides sai Merisalu aru, et ainult raamatute abil on mõnest teemast väga keeruline aru saada. Seepärast õppis ta 3D-animatsioonide valmistamise ning on loonud üle saja video (sageli koostöös teiste Tartu ülikooli teadustöötajatega), kus animatsioonide abil selgitatakse keerukamaid kõrgtehnoloogilisi materjalide karakteriseerimise meetodite ja nanotehnoloogiliste sünteesisprotsesside põhimõtet.

Aasta haridusteo tiitli saanud

Alvo Aablood, Renee Puusepp, Martin Melioranski, Indrek Rebane ja Anu Piirisild on tehnoloogia ja disaini häkatonide «Garage48 Hardware & Arts» eestvedajad. Tartu ülikool ja Eesti kunstiakadeemia on koos sihtasutusega Garage48 juba neli aastat edukalt korraldanud füüsiliste prototüüpide arendamisele suunatud häkaton. Igal aastal on 48 tundi vältaval üritusel arendatud prototüübiks paarkümmend ideed või lahendust igapäevastele probleemidele.

Aasta hariduse sõbraks tunnustatud Mart Noorma on Tartu ülikooli endine õppeprorektor, laiemalt tuntud Eesti tudengisatelliidi programmi algataja-juhendajana ning teadust populariseeriva telesaate «Rakett 69» kohtunikuna, kuhu tema kutsel kaasati 2017. aastal esimest korda ka kutseõppurid. Kutse- ning kõrghariduse võrdne tähtsustamine on Noorma südameasi ning oma panuse on ta andnud mõlemas: peale töö Tartu ülikoolis on tegu ka Tartu kutsehariduskeskuse nõunike kogu liikmega.

Mart Noorma rääkis, et hariduse sõbra tiitel tuli talle tänu sellele, et kutseharidus ja kõrgharidus näevad end aina rohkem koostööpartneritena. «Oleme ka ülikoolis tähele pannud, et need, kes tulevad ülikooli edasi õppima pärast kutsekooli lõpetamist, on väga heade tulemustega ja jõuavad kaugemale. Ka sel korral aasta õppuriks nimetatud Liina Suur õpib praegu Tartu ülikoolis õpetajaks, ta on äsjane Tartu kutsehariduskeskuse vilistlane,» ütles Noorma. ●

HARIDUSTEO EEST TUNNUSTATI ALVO AABLOOD.

AASTA ÕPPEJÕUKS VALITI MAIDO MERISALU.

HARIDUSE SÕBRAKS KUULUTATI MART NOORMA.

FOTO: 3X ANDRES TENNUS

Tartu ülikoolis luuakse grand- ning ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus

Järgmise aasta alguses luuakse Eesti ülikoolidest esimesena Tartu ülikoolis grand- ning ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus. Need moodustatakse senise teadus- ja arendusosakonna põhjal. Grandikeskus toetab ülikooli teadlasi teadusrahade taotlemisel ning koordineerimisel. Ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus edendab tehnoloogiasiret, uusettevõtlust ja ettevõtlikkust.

Teadusprorektor Kristjan Vassili sõnul on muudatuste taga soov astuda kiire samm Euroopa ülikoolidele järele, pakkudes teadlastele tõhusamat tuge sobivate grantide leidmises ja koju toomises. «Ülikooli teadlastel on väga suur võimalus välisrahastuse turul konkureerida, kuid ülikoolina saame neid selles tegevuses veelgi paremini toetada,» selgitas Vassil.

Kristjan Vassili sõnul on suurim muudatus see, et grandikeskus hakkab pakkuma ülikooli teadusrühmadele projektikirjutamise tee-

nust. Praegu selline tugi puudub.

Samuti tahetakse suurendada noorte teadlaste juurdepääsu grandimaailmale, luues grandikeskusesse nn front-desk'i, mis aitab noorel teadlasel teed leida keerulises rahastamisvahendite maailmas.

«Täiendavalt soovime laiendada analüütilist tegevust ning seejuures võtame appi digitaalsed lahendused. Näiteks üks meie eesmärkidest on välja arendada ja juhtida masinõppele tuginevat grantide leidmise süsteemi, mis aitaks automatiseerida teadlaste ja grantide sobitamist,» rääkis Vassil.

Grandikeskuse ülesandeks jääb ka teadlaste mitmekülgne nõustamine, koolitused ning seni väga heal tasemel toimunud teadusprojektide haldamine, koondades projektide koordinaatorid erinevatest tugiüksustest grandikeskusesse.

Teine uus tugiüksus, ettevõtlus- ja innovatsioonikeskus, luuakse senise samanimelise konsortsiumi

ning teadus- ja arendusosakonna tehnoloogiasiret talituse põhjal.

Arendusprorektor Erik Puura sõnul saab ettevõtlus- ja innovatsioonikeskuse tegevuses tuua välja neli suunda.

Peale ettevõtlussuhete kooskõlastamise on uue üksuse ülesannete hulgas uusettevõtluse toetamine ja intellektuaalomandi kommertsialiseerimise küsimused.

Sellesse üksusesse on koondatud ka strateegiliste projektide üksus, mis tegeleb.

Oktoobri lõpus kuulutatakse välja konkursid leidmaks mõlemale uuele üksusele juhid.

Kuni uute juhtide tööle asumiseni täidab osakonnajuhataja kohuseid teadusprorektor Kristjan Vassil.

Üleminekuajal jätkuvad kõik teadus- ja arendusosakonna tegevused senisel kujul ja praeguse meeskonnaga, kuid uuest aastast lisandub mõlemale loodavale üksusele uusi ülesandeid. ●

Kõrgharidusjuhid: ülikoolide innovatsioon mõjutab piirkonda

FOTO: ANDRES TENNIS

Peale kõrgharitud asjatundjate koolitamise ning alus- ja rakendusuringute, mis on piirkonna strateegiliste arengusuundade valiku lähtepunkt, on ülikoolidel suur mõju ka piirkonna ettevõtluskliimale ja tehnoloogilisele arengule.

Tartu ülikoolis toimus arutelupäev «Ülikoolid ja regionaalne innovatsioon: Euroopa poliitika pärast 2020. aastat».

Euroopa ülikoolide assotsiatsiooni (EUA) eestkoste all toimuva seminari ettekanded ja arutelud käsitlesid ülikoolide rolli nutika spetsialiseerumise kavandamises ja ellu rakendamises.

Seminari esinejad tõid näiteid

teaduse ja innovatsiooni piirkondlike toetusmehhanismide tõhustamiseks ja koguti ideid nutika spetsialiseerumise strateegiate kujundamiseks järgmiseks perioodiks.

Ettevõtteid, ülikooli, idufirmasid ja kohalikku omavalitsust kaasavad innovatsioonivõrgustikud ei ole veel tavapärased Euroopa Liidu kõikides piirkondades.

Samas võidaks sellisest piirkondlikust ja kohalikust koostööst ning erinevate osapoolte kaasamisest otsustamisprotsessidesse võidaks EL tervikuna.

Tartu ülikool on alustanud Delta keskuse loomist, mis koondab erinevad uurimisvaldkonnad ja õppetegevuse ning ülikooli ja erasektori pädevused ja vahendid.

«Info- ja kommunikatsiooni- tehnoloogia on üks Eesti valitud nutika spetsialiseerumise strateegilistest valdkondadest, seega on Tartu ülikool innovatsiooni

eestvedajana liikunud õiges suunas,» ütles Tartu ülikooli rektor Volli Kalm.

Kalm lisas, et ülikoolid ei saa siiski tegeleda ainult nende teemadega, mida riik hetkel oma eelistustena nimetab.

«Ülikoolidesse koonduva ainulaadse teadmusega peame suutma pakkuda lahendusi ka ettenägematutele probleemidele, mis ühiskonnas esile kerkivad,» rõhutas rektor.

Arutelupäeva korraldas Eesti Euroopa nõukogu eesistumise raames EUA teaduse ja innovatsiooni nutika spetsialiseerumise strateegiate ekspertgrupp koos Tartu ülikooli ning Eesti ja Soome rektorite nõukogudega.

EUA koondab enam kui 850 Euroopa kõrgkooli ja seisab katusühendusena hea Euroopa ühtse kõrgharidusruumi kujundamise eest.

Seminari videosalvestust saab vaadata UTTV-st. ●

Ida ja Lääne juhtimisstiilide erinevused

INAUGURATSIOON

TÜ Aasia majanduse professor Peter Hwangi 22. novembril kell 16.15 ülikooli aulas.

Loeng on inglise keeles.

Aasia riikide, eriti Hiina majandusliku ja poliitilise tähtsuse kasv sunnib juhtriike Läänes rohkem pingutama. Loengus vaadatakse Hiina kiiret majanduslikku arengut ning seda, millised on Hiina tõenäolised tulevased muutused. Erielse tähelepanu all on juhtimine:

FOTO: ERAKOGU

PETER HWANGI

Ida ja Lääne juhtimisstiilid, nende mõju majandusele, ettevõtlusele ja üldiselt ärikultuurile. Arutletakse ka selle üle, kuidas on see kõik seotud kultuurilise taustaga, Ida ja Lääne kultuuride erinevustega.

Professor Peter Hwang on pärit Taiwanist, kus lõpetas 1979. a ärijuhtimise magistrina ning kaitses 1988. a Michigani ülikoolis USA-s, doktorikraadi. Aastatel 1988–1999 töötas Peter Hwang dotsendina USA, Taiwanis ja

Hong Kongis. Seejärel õpetas ta professorina Singapuri rahvuslikus ülikoolis ning täitis programmi-juhi ametikohta. Peter Hwang on olnud Samporena ärikooli (Indoneesia) dekaan ja professor ning nõukogu esimees suurfirmas Yangzhou Bulb Group (Hiina). 2017. aasta kevadel valiti Peter Hwang Aasia majanduse professoriks Tartu ülikoolis.

Teadustöös keskendub professor Hwang rahvusvahelisele

ärile, strateegiale ja koostööle. Tema töid on avaldatud kõrgelt tunnustatud ajakirjades nagu Strategic Management Journal, Journal of Business, Harvard Business Review, Business Horizons. Web of Science'is on professor Hwangil üle 700 tsiteeringu. Ta on valitud Singapuri rahvusliku ülikooli parimate teadlaste hulka ning saanud Hong Kongi Teadus- ja tehnikaülikooli parima teadustöö auhinna. ●

FOTO: ANDRES TENNUS

Muinsuskaitseamet tunnustas anatoomikumi restaureerimist

Muinsuskaitseamet tunnustas 2017. aasta oktoobris toimunud sünnipäeva- ja tunnustamisüritusel möödunud aasta tublimaid pärandihoidjaid. Tartu ülikool sai tunnustuse vana

anatoomikumi kui hästi restaureeritud mälestise eest.

Tunnustatavate valimisel pöörati sel aastal erilist tähelepanu just mälestiste omanikele ja meistritele, sest neist sõltub tegelikult

kultuuripärandi säilimine.

Muinsuskaitseamet põhjendab tunnustust sellega, et peale algse kasutusotstarbe minetamist on Tartu ülikool leidnud vanale anatoomikumile igati väärrika kasutuse

õppe- ja muuseumihoonena.

Hoone sisekujundus põhineb põhilikel värviuuringutel, mille tulemusel sai rotundi mööbel paljudele tuttava valge värvi asemel hallkassinise värvitooni. Restaureerimise käigus tehti töökorda ka 19. sajandi algusest pärinev klaaspõhjaga tahvel ja säilitati sisse ehitatud käimlad, kuid viimased on nüüd küll uues ülesandes. ●

Tudengid peavad Tartu ülikooli mainekaks tööandjaks

Instari uuringu põhjal on Tartu ülikool Eesti üliõpilaste seas mainekas tööandja, asudes üldpingereas 17. kohal. Humanitaerialade tudengid paigutasid Tartu ülikooli lausa neljandale kohale.

Tavapärastelt on nimekirja tipus IT-valdkonna ettevõtted, kuid mõne ministeeriumi ja ERR-i kõrval mahtus esikahekümnesse avaliku sektori asutustest ka Tartu ülikool.

Tööandja brändinguga tegelev firma Instar korraldab Eesti tudengite seas tööandjate maineuuringut igal aastal.

Uuringusse on kaasatud 20 Eesti kõrgkooli tudengid ja uuringu valimi maht on 2500 tudengit.

Uuringu käigus hindavad noored oma ootusi tööandjatele, märgivad nende arvates toimivad teabekanalid, mille kaudu nad saavad ettevõtetele edastatavat teavet.

Peale selle hindavad tudengid Eesti suuremate ja edukamate ettevõtete silmapaistvust tööandjana.

Nimetatud hinnangud leiavad väljundi Eesti TOP 100 atraktiivse tööandja nimekirjas. ●

Guildi võrgustiku rektorid Tartus: ülikoolid on uuenduste eestvedajad

Oktoobri alguses arutasid Euroopa tippülikoolide ühendava Guildi võrgustiku rektorid Tartu ülikoolis, kuidas suurendada teadustöö mõju ja muuta ülikoolide panus ühiskonnale nähtavamaks.

Võrgustiku rektorite üldkogul arutleti erinevate võimaluste üle, kuidas saavad ülikoolid toetada innovatsiooni ja tarka riigijuhtimist.

Rektorid leidsid, et peamiste võimalustena tuleb arendada ettevõtlussuhteid, toetada uurimisvaldkondade ülest koostööd

ja anda teaduspõhist nõu poliitikakujundajatele. Kõige aluseks on aga teadus- ja arendustöö rahastamise suurenemine.

Rektor Volli Kalm ütles, et kohtumise eesmärk oli leppida kokku Guildi tegevuskava eesmärgid Euroopa kõrgharidus- ja teadusruumi kujundamisel, suhtlemisel Euroopa parlamendi ja Euroopa komisjoniga ning teiste strateegiliste partneritega. Pandi paika järgmise kolme aasta eelistused.

«Tartu ülikool on meie võrgustikus väga oluline partner, suunates meie suhtlust Eesti

riigiga Euroopa nõukogu eesistumise perioodil ning vahendades võrgustikule siinsete tippteadlaste eksperthinnanguid. Olulised on ka Tartu ülikooli ettepanekud poliitika ja koostöö vallas ning rektor Volli Kalmu osalemine võrgustiku töö juhtimises,» rääkis Guildi võrgustiku tegevjuht Jan Palmowsky.

Enne üldkogu kohtumist Tartu ülikoolis osalesid Guildi võrgustiku ülikoolide rektorid 12. oktoobril Euroopa nõukogu eesistumise raames toimunud rahvusvahelisel tippteaduse kon-

verentsil Tallinnas.

The Guild of European Research Intensive Universities on 2016. aasta suvel loodud Euroopa teadusülikoolide asutus.

Guildi võrgustikku kuulu-

vad 19 teadusülikooli on oma peamiseks eesmärgiks seadnud teaduspoliitika kujundamise, et suureneks teadustöösse suunatava raha hulk.

Peale oma ettepanekute

tegemise Euroopa kõrgharidust ja teaduspoliitikat kujundavatele strateegiatele ja rahastuskavadele on ülikoolide koostöö keskmes ka uuenduslikkus ja ettevõtlussuhted. ●

FOTO: ANDRES TENNUS

HISTORY OF ESTONIA
1918–2017

A BRIEF OVERVIEW

HISTORY OF ESTONIA
1918–2017

A BRIEF OVERVIEW

Ago Pajur, Tõnu Tannberg

HISTORY OF ESTONIA 1918–2017: A BRIEF OVERVIEW

ISBN 978-9949-77-477-7, 116 lk. Hind kirjastuse e-poes 15 €.

Tänapäevane ingliskeelne lühiülevaade Eesti ajaloost perioodil 1918–2017, rikkalikult illustreeritud arhiivifotode, kaartide ja maalireprodega, sisaldab ka käsitletud perioodi lühikronoloogiat. Raamat on valminud Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks, selle ilmumist toetas Riigikantselei.

W. Struve 1, Tartu, 737 5945, tyk@ut.ee, www.tyk.ee

Teaduskirjastus aastast 1632

TARTU ÜLIKOOL
kirjastus

Ka tudengid peaksid tervislikkust hindama

Ole Rohkem Tartu tudengiorganisatsioonide koostöövõrgustik on kahtlemata valinud endale auhane eesmärgi: et Tartu oleks maailma kõige arendavam koht tudengitele. Mõni võib isegi leida, et liiga väljakutsuva. Samas, millal veel suurelt unistada ja lennukaid eesmärke seada kui mitte tudengipõlves. Oluline tegur, millela vähemalt siinkirjutaja soovitud keskkonda ette ei kujuta ja mis on samuti üks Ole Rohkem neljast põhiväärtusest, on tervislik elustiil.

Kuigi Tartu tudengikond on võrdlemisi eripalgeline, võib üpris kindel olla, et täiskasvanuea alguses tehtud valikud ja kujunenud harjumused mõjutavad meid kõiki edaspidises elus. Mõju ulatus on kahtlemata erinev, ent teades lisaks, et Eesti sotsiaaluuringu andmetel pidas 2015. aastal oma tervist heaks või väga heaks kõigest 54,3% vähemalt 16-aastastest Eesti elanikest ja et väga suur osa terviseküsimumustest on seotud elustiiliga, on oluline neid valikuid ja harjumusi varakult teadlikult kujundada.

Pidades Tartu tudengiühenduste koostöövõrgustikku heaks lähtealuseks, mille kaudu tervise kui keeruka healuseisundi osas teadlikkust tõsta, lõime nelja arstitudengi koostöös ja hulga teiste ettevõtlike asjatundjate toetusel võrgustiku jaoks tervisliku tudengiorganisatsiooni mudeli. See on kogumik, millest ühendustes juhendada ja innustust saada, et pakkuda oma liikmetele tervist hoidvat ja

FOTO: ERAKOGU

ANETT RIISMAA

Arstiteaduskonna 6. aasta tudeng

elustiili parandavat keskkonda.

Tervisliku tudengiorganisatsiooni mudel koosneb hetkel viiest valdkonnast: alkohol, tubakas ja narkootikumid; toitumine ja kehaline aktiivsus; vaimne tervis; võrdne kohtlemine ja seksuaalne ahistamine. Kui kahe esimese valdkonna roll on tervise seisukohast ilmselt lihtsamini hoomatav, siis järjest enam rõhutatakse avalikkuses ka vaimse tervise olulisust.

Tudengiorganisatsiooni tegevustesse panustamine annab noorele kahtlemata väärtusliku kogemuse, samas võib sellega kaasneda rohkelt stressi ja liigset tundelisust, mida saaks vältida teadlikku ettevõttekultuuri arendades. Arvestades teemade tähtsust ja eesmärgiga rõhutada terviseseseid, pidamine vajalikuks eraldi peatükke võrdsest kohtlemisest ja seksuaalsest ahistamisest.

Kahtlemata pelgalt mudeli loomisega Tartu linna tudengitele maailma kõige arendavamaks keskkonnaks ei muuda, aga oluline samm teel ühise suure eesmärgini on sellega astunud. Loodame mudeliga julgustada organisatsioone arenema, rohkem läbi mõtestama oma tegevuse mõju liikmete tervisekäitumisele ja olema seeläbi eeskujuks nii teistele tudengitele kui ühiskonnas laiemalt. Töötame edasi selle nimel, et tervisliku tudengiorganisatsiooni tiitlist saaks kvaliteedimärk, mille järgi tunda ära ühendused, mis pööravad tähelepanu oma töökuultuurile ja seeläbi suunavad oma liikmeid tegema tervislikumaid valikuid ka hilisemas elus.

Tudengiorganisatsiooni tegevustesse panustamine annab noorele kahtlemata väärtusliku kogemuse, samas võib sellega kaasneda rohkelt stressi, mida saaks vältida teadlikku ettevõttekultuuri arendades.

TUDENGIORGANISATSIOONI PANUSTAMINE ANNAB KAHTLEMATA VÄÄRTUSLIKU KOGEMUSE, SAMAS VÕIB SELLEGA KAASNEDA ROHKELT STRESSI, MIDA SAAKS VÄLTIDA TEADLIKKU ETTEVÕTTEKULTUURI ARENDADES.

FOTO: 4X MAURI LAURITS

Näitlemine muudab mitmekülgsemaks ja positiivsemaks

PERSOON

Värska noormees Claus Mootse armastab näidelda. Kirest teatri vastu liitus ta aasta tagasi Tartu üliõpilasteatriga, kus mängib värskes lavastuses «Ameerika», mis on lavastatud Kafka ainetel, ka peaosas.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Tartu üliõpilasteater (TÜT) on Tartus tegutsev harrastusteater, milles tegutsevad peamiselt Tartu üliõpilased. Teater rajati 9. oktoobril 1999. aastal Tartu ülikoolis Kalev Kudu algatusel. Kudu on olnud algusest peale ka Tartu üliõpilasteatri lavastaja.

Novembris tuleb teatril välja uus lavastus Kafka «Ameerika», kus peaosas mängib Claus Mootse.

Claus sattus Tartusse üsna noorelt, kui tuli seitse aastat tagasi Värskast siia gümnaasiumisse. Sellest ajast saadik on noormees elanud heade mõtete linnas.

Eelmisel sügisel sattus ta ka üliõpilasteatri ridadesse, kui oli tööle jalutades märganud

linnapildis kuulutust, et trupp otsib enda sekka uusi liikmeid. Claus võttis teatriga ühendust ja avaldas soovi liikmeks saada, mispeale kutsuti ta katsetele, ning kuna Claus oli piisavalt tubli ja sai hakkama, siis võeti ta ka vastu.

NÄITLEMINE ON ALATI HUVITANUD

Näitlemine on noormeest alati huvitanud, aga maal elades ei olnud võimalik sellega tegeleda, sest polnud lihtsalt näiteringe, kus oleks saanud end arendada. Ta ütles, et väikesed kooliüritused jäidki toona tema parimateks ja suurimateks saavutusteks.

Korraks liitus Claus ka Vanemuise näiteringiga, kus tehti tutvust inglise näitekirjaniku William Shakespeare'i ühe tuntuima teose «Hamletiga».

Kuna aga maalt oli keeruline ja

üpris kulukas kolm korda nädalas Tartusse sõita, siis jäi näiteringis käimine pooleli.

Seega ei olnudki enne üliõpilasteatrisse astumist noormehel suuremat kokkupuudet teatriga, aga alati oli olemas plaan sellega millalgi algust teha.

Clausile on alati meeldinud end proovile panna ja kellegi teise kehastamine on tema sõnul selleks suurepärase variant.

«Minu jaoks on kogu asja võlu just selles, et sa pead kogu oma olekus olema selles hetkes täiesti teine inimene: teise mõtte- maailma, hoiakute ja käitumistega,» lausus ta.

See kõik tekitab temas ühtlasi nii pinget, elevust kui ka hirmu, kuid just see näitab tema jaoks, et ta on õigel teel.

Selle viimase aasta jooksul, mis Claus on üliõpilasteatri

» liige olnud, on see andnud talle tohutult uusi kogemusi erinevates tükkides.

Noormehe sõnul teevad erinevad TÜT-i näitlejad, õpetajad, koreograafid ja kunstnikud kõik midagi omamoodi ja kõigilt on alati midagi õppida ning hilisemas tulevikus saab õpitut alati rakendada.

SOOV NÄITLEMIST ÕPPIDA

Clausil on ka suur soov ühel hetkel päriselt näitlemist õppima minna. Eelmised kaks korda, mil ta on proovinud näitleja erialale sisse saada, on ta viimastest voo-rudest paraku välja langenud.

«Aga see annab mulle ainult innustust juurde, et edasi proovi-da, ja ma tean, et ühel päeval saab minust kindlasti ka näitleja,» oli ta veendunud.

Eriti tõmbab Clausi filminduse poole. Talle meeldib tohutult erinevaid linatseoseid vaadata ja ameerikalik filmimaailm köidab teda väga.

Aga praegu on ta rahul ka

NÄITLEMISE PUHUL PEAB CLAUS KÕIGE KEERULISEMAKS SEDA, ET ALATI ON MIDAGI, MILLE KALLAL VAEVA NÄHA JA ROHKEM TÖÖD TEHA.

üliõpilasteatris, kus saab palju õppida ja end arendada.

Uus lavastus, mis on tehtud Kafka «Ameerika» ainetel ja kus Claus mängib peaosa, on tema sõnul žanrilt ehk tragikomöödia või vaat et isegi skisoklounaad.

«Ameerika» räägib ühest 16-aastasest noormehest Karl Rossmannist, keda kehastabki Claus ja kelle vanemad saavad ta Ameerikasse oma onu juurde elama. Seda kõike pärast seda, kui vanemad saavad teada, et

teenijatüdruk võrgutas Karli ära ja said lapse.

Claus usub, et peaosaliseks sai ta üheltpoolt oma kasvu tõttu – ta sobib oma pikkuselt sellesse rolli – ja ka selle tõttu, et ta jäi lavastajale silma üliõpilasteatri eelmise lavastusega «Põhjaneela paine», mis vormus lavastuseks Arno Vallikivi samanimelise romaani põhjal.

Samamoodi nagu lavastuse aluseks oleval lühilood, mis on inspireeritud mitmete eri rahvaste folkloori motiividest, oli ka üliõpilasteatri «keel» tolle lavastuse jaoks kokku laenatud eri allikatest. Kasutati elemente idamaistest teatrižanridest, segati seda klounaadi ning tänapäevase liikumisteatri võtetega.

TUNDUB JUSTKUI PÄRISELU

Näitlemise puhul peab Claus kõige keerulisemaks seda, et alati on midagi, mille kallal vaeva näha ja veelgi rohkem tööd teha. Näiteks erinevate intonatsioonide kasutamine, aga ka endas tunde

tekitamine, et kõik see, mis laval toimub, on justkui päris. Sellesse sisse sulanduda on tema sõnul väga raske. Eriti peale pikki kooli- ja tööpäevi, kus peab minema esinema või proovi, mis kestavad tavaliselt tunde. See kõik võib Clausi sõnul muude tegevuste kõrval muutuda väga pingeliseks.

Noormees ütles, et sellest hoolimata annab lavastustes osalemine talle väga palju juurde just inimesena. Ta on enda sõnul muutunud palju mitmekülgse-

maks ja positiivsemaks. Seda viimast ka seetõttu, et septembris tuli lavale lavastus «Positiivseks 60 minutiga», kus ka Claus kaasa tegi.

Lavastus rääkis koolitussaali kogunenud inimestest, kes kõik ootavad positiivset mõtlemist õpetavat kursust, mis lubab tänu positiivse psühholoogia teadusli- kule taustale heaolu.

Kuidas olla positiivne, kui suh- ted lähedaste või töökaaslastega on halvad ning makseraskustesse sattumise hirm ei lase aega kor- rakski maha võtta. See lahendus näib olemas olevat ja heaolu pole kellegi jaoks mägede taga. Vilunud Koolitaja ja tema Guru näpunäidete kohaselt võtab üks värvikas ühiskonnakild omale eesmärgi seilata mööda negatiiv- suse karidest, et jõuda ihaldus- väärsetele positiivse ellusuhtumi- se paradiisisaartele. See teema on päevakorras ka tänapäeval.

TÜKKI ON KOHANDATUD

Novembris lavale jõudvat «Ameerikat» on TÜT-i lavastaja Kalev Kadu ka ise kohandanud. Claus räägib, et näiteks üks koht – Brunelda vannitamine – on teoses lühikese kateendina, kuid üliõpilasteater pani selle stsenaariumisse sisse.

Noormees kutsus etendusele kõiki, sest tema sõnul tuleb sellest üks hea lavastus. «Kes ei tahaks näha laval noori näitlejaid, kellest kunagi võite kuulda veel rohkem ja tagasi vaadates meenutada, et käisin teda vaatamas juba siis, kui keegi temast veel midagi kuulnud polnud,» ütles Claus.

Peale selle leiab ta, et Kafka looming on ka üliandekas ja tema mee- lest on lavastus päevakohane

«PÕHJAMAININE PAINE» LIIGITUS FÜÜSILISE TEATRI ALLA.

tänapäeva Eestiski, mil valitseb kapitalism ja turumajandus. «Me oleme samamoodi tooted-asjad, kas siis teadlikult või alateadli- kult, aga kõigil on hind ja aeg on raha ning kõik maksab. Ka suhted inimeste vahel on masinlikud:

sina mulle, mina sulle. Ja nii ongi,» lõpetas ta.

TÜT on Tartu ülikooli tudengite draamastuudio põhjal loodud väiketeater, mida iseloo- mustab alternatiivsus ja oma ruu- mi puudumine, see on sundinud

leidma uusi mängukohti.

Teater koosneb põhiliselt tudengitest, kes igal aastal vastu- võtukatsetel truppi lisanduvad, ning vanematest liikmetest ning vilistlastest, kes koos noorte näit- lejatega laval üles astuvad ning ka stuudiotööd korraldavad.

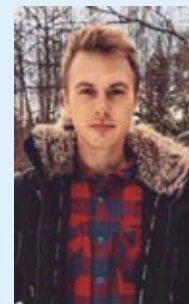
AASTAS KOLM UUSLAVASTUST

TÜT toob aastas välja keskelt- läbi kaks kuni kolm uuslavas- tust, osaleb kahel kuni kolmel välisfestivalil ja korraldab suviti suvekoole, kuhu kutsutakse õpi- tubasid korraldama asjatundlikke õppejõude.

TÜT on lavastanud senini eesti teatrivaatajale pea tundma- tuid ning ka eesti noori auto- reid: näiteks Sarah Kane, Daniil Harms, J. M. R. Lenz, Aleksandr Vvedenski, Frank Wedekind, Pavel Prjažko, Jüri Ehlvest, Mehis Heinsaar ja nüüd ka Franz Kafka. Lavastatud on ka muusikale.

Näiteks ühel kevadel jõu- dis publiku ette kõigile tuntud «Grease», mida on ka paljud professionaalsed teatrid mängi- nud, aga mis üliõpilaste puudu- tusel sai natukene tänapäevasema kuju ja vormi. UT

CLAUSI LEMMIKUD

Raamat, mis on mind mõjutanud: ma ei tea, mis just mõjutanud on, aga lemmikraamat on Ernest Hemingway «Ja päike tõuseb».

Film, mida vaataks veel: neid on palju, sest ma vaatan tohutult filme, aga «Kesk- öö Pariisis» («Midnight in Paris»).

Telefoniäpp, mis on lihtsustanud minu elu: Google Maps.

Muusika, mis paneb jala tatsuma: peamine on rnb, aga armastan igasugust muusikat.

Koht, kus tulevad parimad mõtted: oma maakodus järve ääres. •

Kaheksa soovitus alustavale teadlasele

ALMA MATER

Tänapäeva teadlase roll ja kohustus on peale teaduse tegemise ka teadmisi levitada, õpetada ja ühiskondlikus arutelus osaleda. Ootused ülikoolidele ja akadeemilistele töötajatele on kõrged. Kuidas suhelda meediaga nii, et ajakirjaniku avaldatud teaduslugu oleks huvipakkuv, täpne ja ka teadlane rahule jääks? Teadusajakirjaniku mõtteid vahendab ERR Novaator.

RANDEL KREITSBERG
randel.kreitsberg@ut.ee

Möödas on ajad, mil teadlane tegi uurimistööd üksi oma kabineti vaikuses, saades rahumeeli katsetada meelepärasteid hüpoteese ning arendades endale meelepärast uurimisvaldkonda. Iseasi, kas sellised ajad üldse kunagi on olemas olnud: juba Vana-Rooma aegadest pärineb praktika, kus rikkad metseenid võtsid enda hõlma alla teadlasi ja kunstnikke, toetades rahaliselt nende tegevust.

Tänapäeval sünnib teadus maksumaksja rahaga – olgu sel-

leks siis Euroopa Liidu või Eesti maksumaksja – ning rahastajal on õigus teada, mille eest ta teadlastele palka maksab.

Kommunikatsiooni ja meediasuhtluse tähtsust rõhutavaid üritusi ja sõnavõtte on viimasel ajal olnud palju.

Ühelt poolt on meedia asunud usinalt kasutama usaldusväärsetelt «ihuteadlastelt» korrapäraselt saabuvald sõnumeid ja kohati vastutulelikku teadlaskontakti ka lausa kurnamiseni ära kasutama.

Teisest küljest on terve hulk akadeemilisi töötajaid, kelle arvates on suhtlemine nende jaoks ebapädevate ajakirjanikega vaid peavalu ja ajaraisk.

Tartu ülikooli ja Tallinna

tehnikaulikooli külastas ajakirja Economist toimetaja ja teadusajakirjanik Jason Palmer, kes pidas avaliku loengu.

Tema loeng teadusmeediast käsitles just neid tahke ajakirjanike ja teadlaste vahelises suhtluses: kuidas edastada teadustegevust nii, et rahule jääksid mõlemad osapooled.

Allpool on esitatud Jason Palmeri kaheksa mõtet ja soovitus.

1. Milleks näha vaeva teaduskommunikatsiooniga? Teadust tehakse maksumaksja raha eest ja oma tegemistest teavitamine on iga teadlase kohustus.

Näidates teaduse panust ühiskondlikku heaolusse, on

PALMERI LOENGUT SAAB JÄRELVAADATA UTTV-S.

võimalik saada avalikkuse toetust teadusrahastuse suurendamiseks. Võites avalikkuse enda poolele, suurendab teadlane seeläbi oma teaduseelarvet.

2. Milleks just mina peaksin seda tegema? Eesti on väike ja iga teadusvaldkonna kohta pole suurt hulka asjatundjaid. Seega oled sa suure tõenäosusega kõige targem ja õigem inimene oma

4. Mis siis kui ajakirjanik otsustab helistab (loe: tüütab)? Ajakirjanike lugude avaldamise tempo ja töögraafikud on tihedad.

Kui ajakirjanik soovib hommikul teadlaselt kommentaari, siis vastused «ma saan anda kommentaari järgmisel nädalal», «hommeme», «päeva lõpus» on tihtipeale kõik ebapiisavad.

On tõenäoline, et uudislugu oodatakse ajakirjanikult kella

MÖÖDAS ON AJAD, MIL TEADLANE TEGI UURIMISTÖÖD ÜKSI OMA KABINETI VAIKUSES.

valdkonnast rääkima. Pane tähele, et kui sina seda ei tee, teeb seda keegi teine sinu eest!

3. Kes on teadlase esimene abiline? Teadlase esimene kontakt oma teaduse levitamiseks on ülikooli või instituudi teaduskommunikatsiooni spetsialist. Koostöös kommunikatsiooni asjatundjatega on võimalik välja töötada kõiki osapooli rahuldav strateegia teadussaavutuse edastamiseks, pressiteate välja saatmiseks ning sobivate meediakanalite leidmiseks.

kuuestesse teleuudistesse – seega reageerida tuleks lähimate tundide või isegi pooltunni jooksul. Kui öeldakse ei, leiab ajakirjanik kellegi teise.

5. Kui palju on võimalusi loosisusse sekkuda? Mõningaid. On suhteliselt lootusetu soovida, et teadlasena saaksid sa üle vaadata trükki või eetrisse minevat loo, sest tavaliselt ei näe seda ka ajakirjanik ise – veel vähem saab ta seda viimasel hetkel teadlase näpunäidete kohaselt muuta või parandada. Arvesta, et ajakirjanikule antav

teave on lühike, selgepiiriline ning üheselt mõistetav. Küsi intervjuu käigus, kas ajakirjanik sai sinu jutu sisust õigesti aru.

6. Kõik teadusteemad pole võrd-selt meediasõbralikud. Lihtsusta ja üldista teadusteemat põhimõttel «peab olema arusaadav ka vanaemale». Loo meediasuhtluseks lihtne kogu piltlikustatud näiteid, mis aitavad teadusvõõral inimesel teemast aru saada.

Proovi siduda uurimisteemat praktiliste väljunditega. Kasuta põnevaid ja inimlikke juhtumisi (nt laboris toimunud äpardused), mille abil saab sisulist teavet põnevamalt esitada.

7. Kui toimub intervjuu...

Intervjuu võib toimuda nii võttemeeskonnaga kui ka lihtsa e-kirja kaudu.

Põhireeglid: ole kättesaadav; võta hetk, et intervjuuks valmistuda; vali kolm kuni neli põhipunkti, millest selgepiiriliselt ja lühidalt rääkida, ära lasku tehnilistesse üksikasjadesse; suhtle ajakirjanikuga kui huvi tundva inimesega, tegemist on vestlusega, eira kaameraid ja mikrofone.

Ole valmis, et poolest tunnist intervjuust võib uudistes saates kasutusse minna heal juhul 30 sekundit – arvesta sellega ette.

8. Enamik ajakirjanikke on head!

Ajakirjanik soovib reeglina tõsi-meeli teadlase tööst aru saada ning seda täpselt auditooriumile edasi anda – ajakirjanikul ja teadlasel on lugu tehes sama eesmärk.

Mõnikord ei saa ajakirjanik teemast lihtsalt aru – see on koht, kus teadlane saab aidata. Kui avaldamisele läheb valetave, siis anna sellest teada ajakirjanikule – ta hindab tagasisidet. UT

Matti Maimets: Vaktsineerimata jätmine on hoolimatu käitumine

INTERVJUU

Tartu ülikooli infektsioonhaiguste dotsent Matti Maimets tuletas inimestele meelde, et gripivaktsiini tasub igal hooajal teha. Ja kes tänavu liiga kaua viivitavad, võivad varsti juba vaktsiinist ilma jääda. Üldiselt peab ta aga vaktsiinist keeldujaid kaaskodanike suhtes hoolimatuteks ja egoistlikeks.

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Millal hakati üldse inimesi vaktsineerima?

Ega seda algust keegi täpselt ei tea, aga idee seisnes selles, et kui võtta haigelt inimeselt mingi materjal ja torgata see tervesse inimesse, siis niisugune toiming väldib selle teise inimese rasket haigestumist ja surma. Paistab, et see ulatub tuhandete aastate taha. Üldiselt arvatakse, et rõuged on tuhandeid aastaid vana haigus, kuid rõugetevastase vaktsiini võttis kasutusele Edward Jenner 18. sajandil. Edasi arenes see teema 19. sajandi lõpus Louis Pasteuriga, kes lõi maailma esimese vaktsiini marutõve vastu. Peale selle lõi ta ka vaktsiinid kanakoolera ja Siberi katku vastu.

Miks on vaktsineerimine vajalik?

Inimesi on vaja vaktsineerida sellepärast, et on olemas nakkushaigused. Üldiselt me räägime laiemalt infektsioonhaigustest, aga nakkushaigus on see, mis hakkab inimeselt inimesele külge.

Nendega on kaks probleemi. Mõnedel inimestel kulgevad nad raskelt ja lõppevad surmaga. Seda näeme ka tänapäeval, kui riskirühma inimesed surevad gripi tõttu, seda ka Eestis gripihooajal.

Teine probleem, miks on vaja vaktsineerida, tuleneb suhtumisest, et inimene peab end nooreks ja terveks, arvates, et temaga ei juhtu midagi, ja ta põeb selle haiguse läbi.

Ometi ümbritsevad meid kõiki inimesed, kellel on väikesed lapsed kodus ja/või kellel on

vanavanemad. Me elame ühiskonnas, kus kõik ei ole tugeva immuunsüsteemiga ja terved. Seetõttu on olulised kaks asja.

Üks on see, et me säästame enda elu ja tervist vaktsineerimisega. Teine on see, et ka vaktsineeritu ei levita haigust teistele, kellel on surma- või raske haigusrisk.

Juba väikestele lastele tehakse vaktsiine. Mille vastu ja kui vanalt?

Lapsi hakatakse vaktsineerima juba esimesel eluaastal. Immuniseerimiskava kohaselt toimub Eestis vaktsineerimine 11 erineva vaktsiinivõltsitava nakkushaiguse vastu. Kõige esimene vaktsiin on meil praegu siiaamaani tuberkuloosi vastu ja see väldib lapsea rasked tuberkuloosi vorme, näiteks meningiiti. >>

IMMUNISEERIMISKAVA KOHASOLT TOIMUB EESTIS VAKTSINEERIMINE 11 ERINEVA NAKKUSHAIGUSE VASTU.

» 1. jaanuarist tuleb uus laste vaktsineerimiskava ja kolmandal elukuul saab laps Infarix Hexa vaktsiini, mis on kuue haiguse vastu.

Kas esmaste vaktsiinide puhul küsitakse ka lapsevanema käest nõusolekut?

Meil on niiviisi kombeks kujunenud. Me tulime hästi

VANEMA KEELDUMINE VAKTSINEERIMISEST ON SAGELI EMOTSIONAALSETEL KAALUTLUSTEL VÕI NENDEL KAALUTLUSTEL, MIS SÕBRANNAD RÄÄKISID, MITTE TEADUSLIKEL KAALUTLUSTEL.

korraldatud riigist, kus kõik oli kohustuslik. Nüüd oleme aga teises äärmuses, kus kõik asjad on vabatahtlikud. Siin ongi see aga, et vanemad ei pruugi olla meedikud, neil ei pruugi olla teavet ja isegi mõnel meedikul ei pruugi olla õiget teavet.

Vanema keeldumine on sageli emotsionaalsetel kaalutlustel või nendel kaalutlustel, mis tema sõbrannad on rääkinud, mitte teaduslikel kaalutlustel. Põhimõte on selles, et meie vaktsineerimised ei ole kohustuslikud – vastupidi paljudele Euroopa riikidele, kus seda järjest enam tehakse kohustuslikuks, sest muidu ei pääse lapsed näiteks kooli.

Meedias saavad ikka aeg-ajalt tähelepanu vaktsineerimisvastased, keda tundub olevat palju. Mida te neist arvate?

Tegelikult neid vaktsineerimisvastaseid ei ole nii palju, aga nad kisavad hästi kõvasti ja meie ajakirjandus on ehitatud üles verele. Häid uudiseid ei taha keegi kirjutada ja siis jääbki mulje, et neid vastaseid on väga palju. See

on nn alternatiivseltskond.

Minul ei ole alternatiivi vastu midagi, senikaua kui nad lapsi ei kahjusta. Las nad söövad platsentat, kui tahavad, mul ei ole selle vastu midagi. Aga selle väikse seltskonna hääl kostab kõvasti välja ja sellega ei olegi midagi teha, sest nendele inimestele ei ole võimalik teaduslike argumentidega läheneda.

Halb on see, et kui nende keeldujate lapsed jaotuksid ühiskonnas ühtlaselt, siis ei juhtuks midagi ja epidemia ohtu ei oleks. Asi on aga selles, et need vaktsineerimata lapsed on ühe sõpruskonna lapsed. Nad käivad ühes lasteaias, ühes koolis.

Paar aastat tagasi kajastati ajakirjanduses lugu, kuidas Taist tulid lapsed leetritega Eestisse.

Meil ei ole omamaiseid leetrid ammu olnud, seetõttu toimib justkui Murphy seadus: kui midagi saab viltu minna, siis ka läheb. ITK ämmaemand kuulus samuti sellesse seltskonda ja sai ka leetrid. Aga ämmaemand puutub kokku enneaegsete vastsündinutega, kellele leetrid on surmavad.

Tegelikult on vaktsineerimata jätmise kohutav ülbis, egoism ja hoolimatus kaaskodanike, aga eriti kaaskonna laste suhtes.

Kas on ka mingit statistikat tehtud selle kohta, kas viimastel aastatel on vaktsineerimata inimeste arv pigem tõusnud või langenud?

See on enam-vähem samaks jäänud, kuigi see arv on ikkagi suhteliselt murettekitav, eriti mis puudutab Tallinnat ja Harjumaad. Lõuna-Eestis, saartel ja Pärnu piirkonnas on olukord parem, aga Tallinnas ja Harjumaal on ka nn puukallistajate osakaal

OSADES EUROOPA RIIKIDES EI PÄÄSE VAKTSINEERIMATA LAPSED KOOLIGI.

suurem, nii et seal on olukord halvem.

Kui võrrelda Eestit teiste Euroopa riikidega, siis kuidas meil olukord on?

Tegelikult isegi parem. Päriskoledad kohad on Prantsusmaa, Itaalia ja Rumeenia, kus on praegu suured leetripuhangud. Tuletan kõigile, kes Euroopas või väljaspool seda reisivad, meelde, et oleksite leetrite vastu vaktsineeritud.

Praegu, 21. sajandil on Euroopas tuhandeid leetrite juhtumeid ja lapsed surevad leetritesse. 21. sajandil! See, mis toimub, on tohutu anakronism, sellepärast, et on mingi seltskond ülbeid lapsevanemaid, kes ütlevad, et meie oma lapsi ei vaktsineeri – 21. sajandil.

Vaktsineerimisevastased ütlevad, et inimene on pärast vaktsineerimist saanud endale külge mingi jubeda haiguse, ning seetõttu loobuvad nad edaspidi vaktsiinidest ja soovivad ka teistel seda teha. Kas on võimalik, et vaktsiin tekitab mingeid suuremaid tervisehädaasid?

Mina olen arst ja mind on õpetatud mõtlema tõenduspõhiselt. See tähendab, et enne kui ma midagi ütlen, peab mul olema mingi põhjend, seda peab olema uuritud ja peab olema jõutud järeldusele, et niisugune asi tõepoolest toimub. Mina ütlen, et mul ei ole mitte ühtegi sellist tõendit, et vaktsineerimine põhjustab tervisehädaasid.

Me kõik teame seda vana ladina mõtete, et «pärast seda» ei tähenda «selle pärast». Kui ma käin hambaarsti juures ja pärast seda jään auto alla, siis ma

ei jäänud ju auto alla sellepärast, et ma hambaarsti juures käisin.

Maaailmas on väga palju juhuslikke kokkusattumusi, mida eelsättumuse korral kasutatakse vajaduse järgi: näed, jäin auto alla selle hambaarsti pärast.

Doktor Marje Oona on öelnud, et väga palju mõjutab vaktsineerimist see, kas tegemist on ühiskondliku normiga või mitte. Kuidas teile hetkel tundub, kas see on sotsiaalne norm või mitte?

Suhtumist on küll võimalik kujundada ja me oleme sellega väga suuri edusamme teinud. Uuringud näitavad, et kui arst on vaktsineeritud, siis saavad tema patsiendid ka vaktsineeritud.

Me alustasime kliinikumis sellest, et hakkasime arste gripi vastu vaktsineerima. Kui me aastaid tagasi alustasime, siis olid vaktsineeritud vaid need, kes käisid ka Soomes tööl.

Praegu oleme jõudnud nii kaugele, et ma usun, et uuel aastal saab 75% meditsiinitöötajatest vaktsineeritud, võib-olla isegi rohkem. Vaktsineeritus ja nõusolek vaktsiini saada on hea tahtmise juures kujundatav.

Kust tavaline inimene saaks pädevat teavet vaktsineerimise kohta?

Internet on täis igasugust teavet, aga Eestis on olemas terviseamet. Kuid inimestega, kes ei usalda oma riiki, politseid ega päästeametit, ei ole mõtet rääkida. Sa pead oma riiki usaldama, sest muidu võiksid sa mõnda teise riiki elama minna.

Terviseamet (vt ka terviseamet.ee) peab üleval ühte eesti-

keelset lehekülge: vaktsineeri.ee. Neid lehekülgi ma soovitan. Samuti on WHO – maailma terviseorganisatsioon – usaldusväärne koht.

Üldiselt on olemas üks peotäis lehti, mida tasub uskuda, ja peale nende on mustmiljon kohta, mis ei kõlba kuskile, ning see ei kehti ainult vaktsineerimise kohta. Internetist leiad kõike, mida tahad leida.

Kuivõrd teadlikud on perearstid vaktsineerimisest?

Perearstid on päris hästi koolitatud. Me peame vaktsineerimist väga oluliseks ja meil on ka sotsiaalministeeriumi määrus selle kohta, kes üldse võib vaktsineerida ja missuguse koolituse ta peab enne läbi tegema. Perearstid või pereõed on reeglina selle koolituse läbinud. Nad saavad iga viie aasta tagant kõige uuemat teavet nendes küsimustes.

Seega ma arvan, et perearstid on väga teavitatud ja nad on tublid. Aga perearste on palju ja küllap on ka nende seas selliseid, kes teistmoodi mõtlevad, kuid see on vähemus, mis ei paista kuidagi silma.

Kas nüüd sügisel tuleks end millegi vastu vaktsineerida?

Praegu on gripp päevakorras. Meil on gripivaktsiin praktiliselt otsas. Need, kes nüüd pikalt kõhklevad, võivad ilma jääda. Aga praegu peaks veel jaguma, küsige perearstide käest, nemad peaksid teadma.

Mina ise olen ka gripi vastu vaktsineeritud. Seda peab igal hooajal tegema ja mina olen selle hooaja vaktsiini juba kätte saanud.

Kõrgharidusseadustik on uuendamisel

ALMA MATER

Juba eelmise aasta suvel teatas haridus- ja teadusministeerium kõrgharidusseadustiku uuendamisest. Uuendusprotsessil on praeguseks läbitud mitu järku ja nüüdseks on nii üliõpilased kui ülikoolide juhtkonnad saanud omapoolsed ettepanekud teha.

VIRGO SIIL

virgo.siil@ut.ee

Ühe põhilise uuendusemotiivina tuuakse välja see, et praegused kõrgharidust korraldavad seadused on mitukümmend aastat vanad.

Selle aja jooksul on aga ootused kõrgharidusele oluliselt muutunud. Samuti konkureerivad nüüd kõrgkoolid ka koolidega välismaal, sest üliõpilased on liikuvad.

Nii ongi uuenduse keskmesse tõstetud õppija, tema õigused ja kohustused. Samas ei jää puutumata ka kõrgkoolide juhtimine, koolitöötajate karjäär ja teadustegevus.

Minister Mailis Repsi sõnul tahetakse keskenduda kõrghariduse eesmärkidele ja vähem üksikasjalikele tegevusjuhistele.

ÜLIKOOLIDEL OMA SOOVID

Vähemüksikasjalik sekkumine ülikooli juhtimisse on ka üks peamisi Tartu ülikooli nõukogu ja senati soove. Seadustiku uuendamisega seoses on ülikoolidel ning tudengitel mitmeid soove ja need soovid on ministeeriumile

esitatud.

Tartu ülikooli administratiivjõud on teinud ettepaneku, et võiks vähendada piiranguid ning jätta õppekorraldus iga ülikooli enda otsustada.

Samuti leiab juhtkond, et võiks teha igale ülikoolile oma seaduse – praegu on see kuuest kõrgkoolist vaid Tartu ülikoolil ja Tallinna tehnikaülikoolil (TTÜ).

Ülikoolidele oma tegevuses ja asjakorralduses vabamate käte andmine võimaldaks kiiresti muutuvates tingimustes ka paindlikumalt reageerida.

Nii jagavad Tartu ülikooli seisukohta ka TTÜ ning Eesti muusika- ja teatriakadeemia.

Oma märkustes ministeeriumi kavale nendivad kõik, et vähendada tuleb ülekorraldamist.

KÕRGHARIDUST KORRALDAVAD SEADUSED ON MITUKÜMMEND AASTAT VANAD. OOTUSED HARIDUSELE ON SELLE AJAGA MUUTUNUD.

Ühe ülereguleerimise näitena on toodud keeld akadeemilise puhkuse ajal õppekava täitmine.

Üliõpilased võtavad akadeemilist puhkust väga erinevatel põhjustel (majanduslikud, erialane enesetäiendus, tudengi- ja vabatahtlikes ühendustes

osalemine jne).

Mitmetel puhkudel võiksid tudengid osakoormusega õpet jätkata.

TUDENGITE VAJADUSED

«Akadeemilisel puhkusel olles ainepunktide läbimine annab tudengitele võimaluse vajadusel korraldada aeg maha võtta ja rahulikult soovitud hulga aineid läbida,» leidis Silvia-Kristiin Kask, Tartu ülikooli üliõpilaskonna (TÜÜE) aseesimees haridusvaldkonnas.

Sel aastal sotsiaalteaduste valdkonnas väljalangemise vähendamise võimalusi uurinud auditiil ilmnas ühe järeldusena, et akadeemilise puhkuse ajal õppekava täitmise piiramine ei soodusta

üliõpilase edasijõudmist.

Paindlikumad võimalused võiksid seda olukorda parandada ja vastava määruse korraldamine võiks jääda ülikoolide endi teha.

«Mõningaid aineid loetakse üle aasta, mistõttu võib akadeemiline puhkus aidata tudengil

ülikooli nominaalajaga lõpetada,» sõnas Kask.

Ülikooli juhtkonna ja üliõpilasesinduse nägemust selles punktis toetab ka Eesti üliõpilaskondade liit (EÜL).

Üliõpilased pakuvad ühe variandina võimalust sooritada õppeaineid vähemalt 50 protsendi ulatuses semestri või õppeaasta ainete mahust.

Samuti saaks kasutada näiteks Austria versiooni, kus akadeemilise puhkuse ajal on üliõpilasel õigus õppida, aga eksamite tegemine ja lõputööde kaitsmine pole sel ajal lubatud.

TOETUSED PRAEGU EI TOIMI

Paindlikkust oleks vaja ka majanduslikel põhjustel. 2013. aasta sügisel jõustunud kõrgharidusreformi järel pidid üliõpilased saama tasuta õppida, mis justkui võrdsustaks paremal järjel ning kehvematest tingimustest tulnud õppijad.

Samuti pidi abi pakkuma riiklik õppetoetuste ja stipendiumite süsteem. Viimane pidi varasemast süsteemist oluliselt enam üliõpilasi toetama.

Üliõpilased aga leiavad, et toetuste süsteem ei taga piisavat tuge.

Stipendiumeid ja muid toetusi on nii vähe ja need on nii väikesed, et tudengid ei saa paljudel juhtudel töötamisest loobuda ning õpingutele keskenduda.

Madalatest toetustest võib

välja lugeda riigi ootuse, et üliõpilane tegeleks ikkagi mõlemaga – töötamise ja õppimisega.

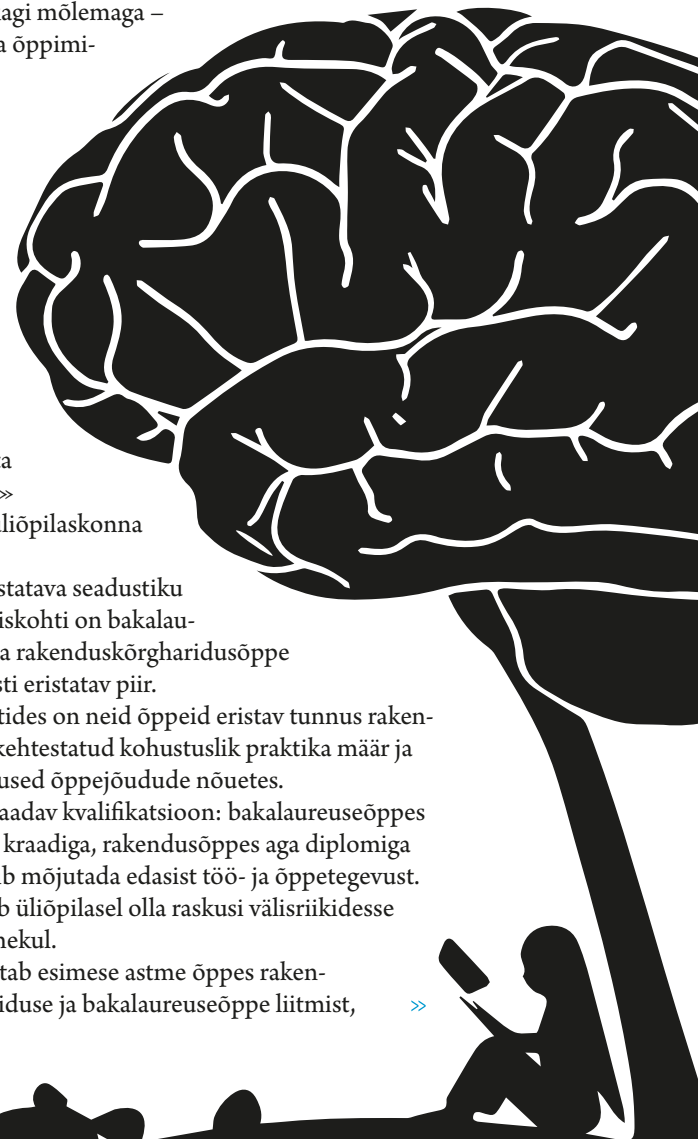
«Paljud tudengid ka töötavad, sest praegune majanduslike toetuste süsteem ei võimalda täiendava sissetulekuta ära elamist,» rääkis TÜ üliõpilaskonna aseesimees.

Ajakohastatava seadustiku üks kaalumiskohti on bakalareuseõppe ja rakendus kõrgharidusõppe vahel raskesti eristatav piir.

Õigusaktides on neid õppeid eristav tunnus rakendusõppele kehtestatud kohustuslik praktika määr ja mõned erisused õppejõudude nõuetes.

Samuti saadav kvalifikatsioon: bakalaureuseõppes lõpetatakse kraadiga, rakendusõppes aga diplomiga ning see võib mõjutada edasist töö- ja õppetegevust. Näiteks võib üliõpilasel olla raskusi välisriikidesse õppima minekul.

EÜL toetab esimese astme õppes rakendus kõrghariduse ja bakalaureuseõppe liitmist, »

see lihtsustab Eesti rakendus-kõrghariduse saanul välismaale magistriõppesse pääsemist. Ka Tallinna tehnikülikool on oma ettepanekutes seisukohal, et võiks kaotada vormilised erisused nende õppevormide vahel.

TEADUSTÖÖTAJA VÕI ÕPPEJÕUD?

Praegu on õppejõudude ja teadustöötajate nõuded ja määratlused jagunenud teadus- ning arendustegevuse seaduse vahel.

Mõistlik oleks need viia ühte seadusesse ning ühtlasi loobuda õppejõudude ja teadustöötajate ametikohtade eristamisest ja luua ühtsed akadeemiliste töötajate ametikohad.

Tartu ülikool sooviks siin taas rohkem vabadust ja paindlikkust karjäärimudeli ning tähtajaliste ametikohtade loomisel.

Üks võimalus oleks võtta aluseks Euroopa teadusruumis kasutusel olevad tasemed R1–R4 (vastavalt nooremteadur, nooremlektor ja õpetaja; lektor ja teadur; kaasprofessor; professor).

VÕTA VÕI JÄTA

Probleeme on olnud ka ainepunktide üle kandmisega. «Uue kõrgharidusseaduse loomisel tuleb kindlasti lubada VÕTA punktide arvestamine kumulatiivselt läbitud ainepunktide hulka, mis on vajalik näiteks vajaduspõhise õppetoe saamiseks,» leidis

TÜÜE aseesimees.

VÕTA (varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamine) korda tuleks muuta nii, et üle kantud punkte arvestataks ka toetuste taotlemisel semestris läbitud ainepunktide hulka.

Aktiivsemad tudengid võivad avastada, et osad ained on võimalik läbida ka ülikoolist väljaspool, praktiliselt. Oleks ebaaus saadud kogemust mitte arvestada.

Eelnõus on palju muidki tahke (teaduse rahastamine, õpete nominaalkestused, kvaliteedi hindamine) ja ülikoolide esindajad on teinud mitmeid täiendusettepanekuid.

Iseküsimus on, milliseid neist ministeerium ka arvestab. UT

FOTO: ZX SPORTID

TARTU ÜLIKOOI SENATI JA NÕUKOGU ETTEPANEKUD

Kõrgharidusseadustiku loomisega loobutakse kõrghariduse ja teaduse korralduse lahutatusest seaduse tasemel ning luuakse ühtne kõrghariduse ja teaduse korraldust käsitlev seadus, et kaotada sellega vormilised takistused kõrghariduse ja teaduse lõimitud arendamiselt ning juhtimiselt.

Peale kõrgharidusseaduse luuakse igale avaõiguslikule ülikoolile oma seadus, milles sätestatakse just selle ülikooli ülesanne, juhtorganite moodustumise kord ja pädevus, põhikirja kehtestamise kord ning muud ülikooli staatust ja juhtimist puudutavad küsimused.

Eelnõu väljatöötamisel peetakse silmas, et seaduse tasemel määruste vähendamisega ei kasvaks eeskirjade maht madalama

taseme riiklikes õigusaktides.

Lõpetatakse ülikoolide õppekorralduse valikuline reguleerimine üleriigiliste õigusaktidega ning õppekorraldus jäetakse edaspidi tervikuna ülikoolide otsustada, sh jättes ülikoolidele vabaduse otsustada, millistel õppekavadel pakkuda osakoormusega õpet, kas määrata õppekavale üks või mitu õppekeelt ning kas ja kui, siis millistel tingimustel lubada üliõpilastel akadeemilise puhkuse ajal õppida.

Töötatakse välja ning kehtestatakse õppejõududele ja teadustöötajatele ühtne töösuheteid puudutav määrus, mis jätab ülikoolidele piisavalt paindlikkust nende eesmärgile ja vajadusele kõige paremini vastava karjäärimudeli rakendamiseks.

Kõrghariduse kvaliteedihindamise süsteemi lihtsustatakse, lühendamata seejuures ülikoolide institutsionaalse akrediteerimise perioodi, ning kõrghariduse välishindamine viiakse kooskõlla teadus- ja arendustegevuse evalveerimisega selliselt, et evalveerimise tulemusi võetakse arvesse järgneval institutsionaalsel akrediteerimisel.

Teadust rahastatakse tegevustoetusena avalikes huvides tegutsevatele teadusasutustele ning uurimistoetustena, minnes seniselt institutsionaalsete ja personaalsete uurimistoetuste süsteemilt üle ühtsele uurimistoetuste süsteemile. Teaduse tegevustoetuse suurendamine toimub teaduse rahastamise kasvu tulemusena. •

Ettevõtte tahab tööinimesed rohkem liikuma saada

ETTEVÕTLUS

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Soosaar rääkis, et ettevõtjad üldiselt ikka tahavad, et nende töötajad oleksid

Marti Soosaar on kergejõustiklane, kes on lõpetanud Tartu ülikooli kehakultuuriteaduskonna. Praegu tegutseb ta aga SportID tegevjuhina, mille eesmärk on inimesed rohkem liikuma saada.

sportlikud ning hea tervise juures. Seega saavad kõik tööandjad, kelle jaoks niisugune mõtteviis on esmatähtis, maksta SportID kaudu töötajatele spordipremiat või krediiti. See on kindel raha, mida töötaja saab kasutada spordi

tegemiseks või tervise parandamiseks. SportID kaudu ei pea tööandja aga mässama erinevate tšekkidega, vaid saab sujuvalt anda selle ülesande SportID-le.

Tegevjuht rääkis, et õnneks teadvustavad juhid üha enam, >>

» et töötajate liigne istumine on probleem.

Soosaar rääkis, et kui ettevõtjad jõuavad mõtte juurde, et töötajad võiks rohkem liikuma saada, siis jõutakse ka selle juurde, et ise on seda mõttetult keeruline teha. Seepärast loodigi viis aastat tagasi SportID, mis tööandjate eest tüütu töö ära teeb.

UUS MOBIILIRAKENDUS

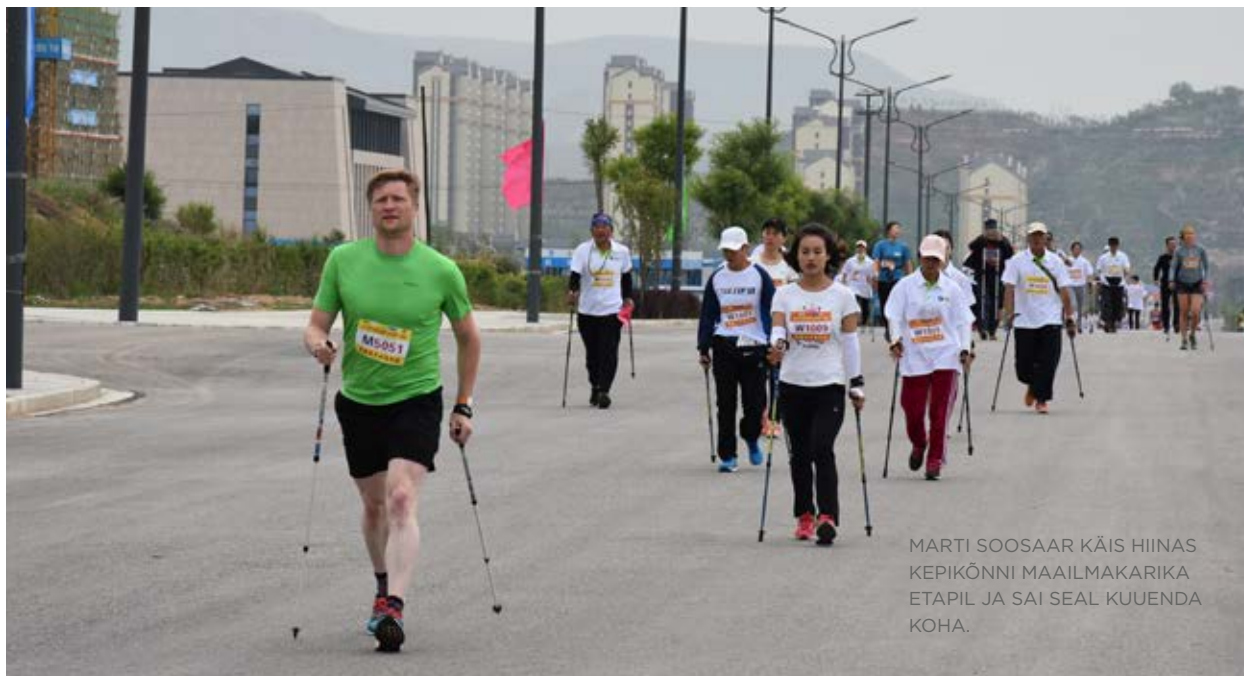
Järgmisel aastal annab SportID koostöös Coopi ja Eesti olümpia-komiteega välja mobiilirakenduse. Praegu veel arendus käib ja prooviversiooni katsetatakse.

Soosaar rääkis, et Eesti olümpiakomitee ja Coop, mis on EOK sponsor, tahavad lahendada sama probleemi, mida SportID-gi, et saada inimesed rohkem liikuma. Loodav mobiilirakendus sisaldab erinevaid treeningkavasid, mida inimesed saavad kodus kaasa teha. Tegevjuht ütles, et seal on päris palju sisukat ning kavas on luua 12 treeningkava koos eestikeelsete juhistega ja koos asjatundlike treeneritega.

Mobiilirakenduse mõte seisnebki selles, et inimene saaks kodust väljumata ennast liigutada. Rakendus tuleb alla laadida ja trenni tegema hakata koos eestikeelsete juhistega. Mobiilirakendus tuleb nii IOS-i kui Androidi versioonis ja on kõigile tasuta.

Soosaar ütles, et pädevad treenerid on kavad välja mõelnud ja videol harjutuste ettenäitamine on väga heal tasemel. Seega julgub tema küll rakendust soovitada.

SportID on teinud ka erinevaid kampaaniaid, mis kutsuvad inimesi rohkem liikuma. Sadade tööinimeste jaoks algab igal sügisel koos septembrikuu saabumi-

MARTI SOOSAAR KÄIS HIINAS KEPIKÕNNI MAAILMAKARIKA ETAPIL JA SAI SEAL KUUENDA KOHA.

sega SportID korraldatav võistlus «Kondimootoriga tööle!», kus vastastikust pinget pakuvad üksteisele erinevad Eesti ettevõtted.

Ent mitte ainult: omavahel võistlevad ka töötajatest moodus-

mootorist, mis teeks tavapärase teekonna tööle ja sealt koju üheks kuuks oluliselt põnevamaks ja tervisesõbralikumaks.

Marti Soosaar rääkis, et kui liiklusesse minna, siis on kohe

sõnas ta.

SportID-ga on praeguseks liitunud umbes 270 erinevat ettevõtet. Neist valdav osa Eestist, aga kümnekond ka Lätist ja Leedust. Kevadel hõikas ettevõtte ka välja, et plaan on laiendada Saksamaale. Praegu kuulataksegi maad nii Saksamaal kui ka Hollandis.

SUUNDUMUS LEVINUD

Sellist ettevõtet nagu SportID seal piirkonnas ei ole, aga Soosaar rääkis, et seal on küll rohkem levinud suundumus, et tööandjad pakuvad oma töötajatele mingisugust hüvitist ja mitte ainult tervisetootust, vaid kogu paketti, kus on peale töötasu erinevad preemiad, koolitused ja makstakse nii üht kui teist kinni.

Soosaar rääkis, et töötajate liikuma saamise juures on toetuse maksimine kõigest üks vahend.

«Me üritame oma mõtet veidike selles suunas laiendada, et võimalusi, kuidas inimesi lii-

kuma saada, on rohkem kui neile sportimise eest raha maksmine,» lausus Soosaar.

Tegevjuht ütles, et kui statistikat vaadata, siis tundub, et lastega on kõige kehvem olukord liikumise poole pealt. Aga sealt luuakse alus tulevikuks ja laste liikuma saamine on ka äärmiselt oluline. «Aga ei saa öelda, et täiskasvanutega oleks ülihästi. Ikkagi natuke liiga vähe liigutakse, kuigi võiks rohkem,» ütles ta.

SISULINE VÄÄRTUS

Küsimusele, mis oleksid need esimesed sammud, mida mitteaktiivne inimene tegema peaks, et tekiks rutiin sportimises, vastas Soosaar, et just mõned tunnid enne pidas ta sel teemal ühe treeneriga nõu ja ta tahaks, et need sammud oleksid ka SportID platvormil paremini välja toodud.

«See haakub sellega, et tahaksime rohkem sisulist väärtust pakkuda peale tšekkide kokkuleemise.» Soosaar ütles, et need nõuanded tulevad selle suunaga, mida algajad peaksid tegema.

Soosaar rääkis, et oma keskkonnas näevad nad, et peaaegu pooled või isegi rohkem inimesi, kellele ettevõtte võimaldab sportimise eest krediiti, ei kasuta seda ega jõua trenni.

«Neil on paljuski see küsimus, kuidas alustada, ja just selline lahendus on meil plaanis oma platvormile luua.»

Eelmisel aastal esines SportID ka sTARTUp Dayl, mis Soosaare sõnul andis neile ehk natuke tuntuust juurde ja oli hea väljakutse harjutamiseks esinemist. «Eks esinemised annavadki tuntuust juurde. Räägid ühes kohas, kuuleb üks, räägid teises kohas, kuuleb teine. Seega tuleb neid esinemisi teha,» lausus Soosaar. **U**

NIPID, KUIDAS KONTORIS AKTIIVSEM OLLA

1. Iga istunud 55 minuti kohta jaluta või seisa viis minutit.

2. Arvuti taga töötades võid tooli asemel istuda võimlemispallil: see hoiab lihased töös ning säästab lülisammast.

3. Telefoniga kõnele püsti seistes või ringi käies.

4. Kui kontorisse paigaldada noolelaud või väike pingongilaud, on liikumine puhkehetkedel lõbus ja lihtne.

5. Sõbralike kontorisiseste võistluste korraldamine on hea viis nii end kui teisi aktiivsemalt liikuma innustada.

6. Võistluste asemel võite töökaaslastega ette võtta ka ühise sportliku ürituse. Vinge oleks koos teha midagi eriti pöörast, ent kui suusamatk Tallinnast Tartusse tundub liiga hullumeelne, võite näiteks plaani võtta ühise (pool)maratoni. Eestlane on jooksurahvas. Osalege näiteks mõnel Tartu maratoni üritusel

7. Ühiselt võib korraldada suuremat sorti spordipäevaku. Võite korraldada ümber oma töökoha toimuva jooksu, nagu on teinud Tallinna lennujaam, või kontorispordipäeva koos kontoriorienteerumisega, nagu on võtnud ette Elisa Eesti.

8. Püstiseisulauad madalate kontoritooli nõudvate laudade asemel loovad võimaluse tööaega kaotamata püsti seista. Selliste laudade kõrgust on kerge muuta, seega saate seismisest väsinuna nende taha ka istuda. •

Kuidas muuta maailma

ALMA MATER

Maailma parandavate lahenduste loomiseks ei pea tingimata aastaid tegutsenud teadlane olema. Sünteetilise bioloogia tudengid püüavad nafta asemel suhkrutest plasti luua.

VIRGO SIIL

virgo.siil@ut.ee

Tudengite ja teadlaste rühma eesmärk on leida mitmetes plastikutes peamiselt polüeteenina kasutatava etüleenitootmisele keskkonnasõbralik ning jätkusuutlik teisend, mis oleks ka oma tootmise hinnalt konkurentsivõimeline.

Eriline on nende idee selle poolest, et tootmisprotsessis kasutatakse kaht erinevat pärmi-rakkude alampopulatsiooni, mille rollid etüleenitootmisel on täiesti erinevad.

Esimene alampopulatsioon lagundab suhkrud etanooliks ning teine muudab etanooli etüleeniks.

Eesmärk on panna alampopulatsioonid omavahel suhtlema: see viis on tõhusam kui ühe populatsiooni kasutamine.

Projekti õnnestumise korral oleks võimalik sama süsteemi kasutada ka teiste kemikaalide tootmiseks.

Üliõpilaste rühma koondav jõud on enam kui kümme aastat toimunud rahvusvaheline võistlus

iGEM (International Genetically Engineered Machine).

Massachusettsi tehnoloogia-instituudi korraldatud sünteetilise bioloogia valdkonna mõõduvõtu eesmärk on kasvatada järelkasvu ja samas tutvustada avalikkusele sünteetilise bioloogia pakutavaid võimalusi. Eesti osaleb sellel võistlusel esimest korda.

TUDENGITEADUS

«Professor Ron Weiss, kes on üks MIT-i võistluse loojatest, räägib sellest, et ühe hooaja, ühe suve jooksul saavad tudengitest teadurid, et neil areneks õige teaduslik mõtlemisviis,» kirjeldas rühma juhendaja, doktorant Artemi Maljavini.

Seetõttu ei piirdugi võistkonna tegevus laboris nohisemisega, vaid neil tuleb võistlusel osalemiseks mitmel rindel tegus olla.

«Üks tingimus ongi see, et sa pead oma projekti avalikkusele tutvustama. Selle raames käisime igasugustel üritustel,» rääkis meeskonnaliige Alissa Agerova.

Lisaks pidi meeskond looma veebilehe, otsima sponsoreid ja suhtlema ka teiste rahvusvaheliste

LABORIS VEEDETAKSE VAID OSA AJAST, LISAKS ON PALJU MUID KORRALDUSLIKKE ÜLESANDEID.

võistlejatega. «Me käisime Soomes, kus kuulasime, milles seisneb sealse meeskonna projekt, ja andsime oma soovitusi. Nemad aitasid meid oma veebilehega,» sõnas meeskonna tegevust korraldava Ilona Faustova.

TULEVIKUTEADUS

Ilona Faustova on ka loodusteaduste ja tehnoloogia bakalaureuseõppekava programmijuht. «Kui vanasti õppisime arvuteid programmeerima, siis nüüd õpime programmeerima elus rakke, et need käituksid nii, nagu meil on vaja,» ütles ta.

Nii usutakse näiteks, et sünteetilise bioloogia abil võidetakse 10–15 aasta pärast vähkkasvaja.

«Saame luua raku, mis otsib sinu organismis vähirakke ja lagundab need,» kirjeldas Faustova.

Artemi Maljavini sõnul on tegemist põhimõtteliselt inseneriteaduse ja geenitehnoloogia ühendamisega.

«Inseneriteaduses on kõik paika pandud, on olemas moodulid, mida saab kokku panna ja süsteeme luua. Bioloogias on aga kõik natuke keerulisem, seal on kõik justkui ühes puljongis. Kui siin panna kaks ühesugust asja kokku, siis nad ei pruugi töötada nagu inseneriteaduses,» rääkis Maljavini.

Nii ongi võistlusprojekti üks eesmärke luua standardseid osakesi, mooduleid, mida süsteem

mide loomisel kasutada – neid nimetatakse biotellisteks (ingl bio-brick).

Need tellised lähevad andmebaasi, USA-s asuvasse nn raamatukokku, kuhu selliseid mooduleid on kogunenud 5000.

ARENEV TEADUS

Faustova rääkis, et tegemist on valdkonnaga, mis areneb praegu kiiresti ja on väga päevakorras. «Kõikides ulmefilmides, mida praegu näeme, kasutatakse väga palju sünteetilist bioloogiat. Näiteks ka uues filmis «Blade Runner 2049,» tõi ta värske näite.

Tema sõnul on iga projekti siht luua midagi, mis parandab

maailma. Mõnel juhul ei pea isegi valmislahendust pakkuma, võib olla ka lihtsalt idee.

Maljavini sõnul on kõige selle kõrval positiivne ka see, et erinevalt tavaõppest, kus etteantud ülesande lahendus – selle õige soorituse korral – on ette teada, pole ise valitud probleemi lahendus tingimata teada.

«Ka tegelikus maailmas ei õnnestu katsed esimesel korral,» rääkis doktorant.

ETTEVÕTTED JA TEADUS

Valdkonna tähtsust mõistavad ka rahastajad ja ettevõtted. Võistluse üks tingimusi, sponsorite leidmine, on võistkonnal täidetud: leitud on juba mitu sponsorit.

Sõlmimisel on lepingud mitme ettevõttega, millest kaks firmat tahavad vähemalt viis aastat koostööd teha.

Nad pakuvad praktikakohti, bakalaureuse- või magistritööde juhendamist ning teemasid. On olemas ka rahaline toetus.

«Ettevõtteid on väga huvitatud ja tahavad, et me oma projekti edasi arendaksime. Muidugi on nad huvitatud, et meie peamised projektid oleksid nende valdkondadega seotud. Samas jätame endale vabaduse valida,» rääkis programmijuht Faustova.

Üks tuntumaid iGEM-i võistluse käigus valminud idu-ettevõtteid on Ginkgo Bioworksi, mis disainib mikroorganismide biokemikaalide tootmiseks.

Eelmisel aastal investeeriti sellesse ettevõttesse üle 100 miljoni dollari.

Üliõpilastele on kogu senine protsess väga õpetlik olnud. Kui eelnevalt sai mainitud erinevaid tingimusi, mida edukaks võistle- ➤

» miseks täita tuleks, siis kogu selle komplekti haldamine ja tööjao-tuski on olnud eraldi proovikivi.

Mitmed teised riigid on juba mitu korda võistelnud ja kogemusi kogunud, Eesti võistkond läheb esimest korda konkureerima.

«See on hästi lai võistlus ja meil on päris väike meeskond võrreldes teiste riikidega. Selles mõttes oli meil veidi raske jaotada töö nii, et kõik teeksid ühte kindlat asja,» ütles Alissa Agerova. Tema sõnul juhtus vahepeal nii, et iga võistkonnaliige pidi kõike tegema: rääkima sponsoritega, aitama katseid teha, üritusi kor-

raldama jne.

Meeskonnaliige, geneetikudeng Laura Laks leidis, et põhiline on õppida kõige paremini juhtima ja korraldusoskusi arendada: panna katsete graafikud paika ja neid järgida, saada veebileht õigeks ajaks valmis ning planeerida sealjuures aega.

Esmapilgul ehk pelutav ülesannete hulk on aga väärtuslik koolitus.

«Tähtis ongi see, et saame katsetada hästi erinevaid asju. See on hea praktika bakalaureuse-töö kirjutamiseks: teed katse ära ja pead siis selle nii sõnadesse

panema, et ka teised sellest aru saaksid,» rääkis ta.

Ilona Faustova sõnul aitaski see tudengitel aru saada, et teadus on midagi enam kui pipeteerimine – kõik need teised tegevused käivad samuti teaduse juurde.

Peale selle, et meie võistkonnaliikmed said ja saavad veel end mitmekülgseks harida, annab võistlus võimaluse ka muud (teadus)ilma harida.

«Me saame näidata ka muule maailmale, et on olemas Eesti ja et siin tehakse suuri ja häid asju, seega tutvustada end. See on äge,» leidis Ilona Faustova. UT

TUDENG KÜSIB

Kuidas ennast välisõpingutele edukaks kandideerimiseks aegsasti ette valmistada?

ÜLLE TENSING

Rahvusvahelise õpirände keskuse juhataja

Kevadsemester on aktiivseim aeg, mil kandideerida järgmiseks õppeaastaks erinevate programmide kaudu välisõpingutele. Võimalusi on palju ja nende seast erialaselt ja isiklikult meeelpäraseima variandi leidmiseks peaks ettevalmistustööga aegsasti alustama. Et täpsemate sammudega saaks julgelt edasi minna, küsi oma õppekava programmijuhilt, millal on sinu õppekava puhul parim aeg välismaale õppima minna.

Tutvu erinevate üliõpilasvahetuse programmide tingimuste ja võimalustega, sh veendu, kuhu sinu eriala raames saab õppima minna. Valiku tegemisel loe väliskõrgkooli kodulehel vahetusüliõpilaseks kandideerijatele mõeldud teavet, sh pakutavad õppeained, õppekeel ja nõuded sooritatavate ainepunktide mahu kohta.

Aruta oma plaani programmijuhiga. Küsi, milline on olnud varem õppinute tagasiside ning kas ja kuidas aitavad valitud õppeained sinu TÜ õppekava täita.

Planeeri eelarvet ja arvuta, millised on umbkaudsed elamiskulud sihtkohas. Vii ennast kurssi, kas

peale tasuta õppe pakub huvipakkuv programm ka stipendiumi või väliskõrgkool tasuta toitlustust, majutust. Kui stipendiumi ei pakuta või see ei kata kõiki kulutusi, uuri täiendava stipendiumi võimalusi (nt TÜ sihtasutus, SA Archimedes).

Kogu kokku vajaminevad dokumendid, sh arvesta, et mõne kandideerimiseks vajaliku dokumendi hankimine võib võtta omajagu aega, näiteks keeleoskuse tõendamine rahvusvahelise testiga. Keele testi sooritamise võimalusi on maailma keelte ja kultuuride kolledžis kevadel küll rohkesti, aga ka siin on vaja oma aja ja võimalustega arvestada. Ka õppejõududelt soovituskirja küsides on viisakas kirjutajale piisavalt aega anda.

Ka siis, kui tunned ja tead, et sinu võõrkeeleoskus on väga hea, on soovitatav enne välismaale minekut tegeleda aktiivselt võõrkeele harjutamisega, et võõrkeeles õppimine ei tekitaks takistusi.

Alati tuleb lähtuda oma soovidest ja võimalustest, seega on ülaltoodu eelkõige toeks, mitte karmiks juhendmaterjaliks. Kõik soovijad leiavad võimaluse välismaal õppida, sest võimalusi on kordades rohkem, kui neid kasutatakse. Kandideeri julgelt ja edu kõikideks sammudeks! ●

FOTO: ANDRES TENNUS

Pensionäride selts pakub kooskäimise võimalust

ALMA MATER

SANDRA SAAR
sandra.saar@ut.ee

Vitae koondab enda alla endised ülikooli töötajad, kes on pensionile läinud, aga soovivad ikkagi olla ülikooliga seotud ja hoida end kursis ülikooli tegemistega.

Kunagine juhatuse esimees

Kes on hoolikalt lugenud UT ajakirja teadete rubriiki, on ilmselt märganud, et igal kuul edastab oma teated ka pensionäride ühing Vitae. UT toimetus uuris lähemalt ühingu tegemisi.

Martin Kutman, kes nüüdseks on siit ilmast paraku lahkunud, on öelnud, et Vitae eesmärk on see, et inimesed ei jääks koju istuma, vaid teaksid, mis toimub ülikoolis, mis toimub Eesti riigis ja kogu maailmas, ning ühing peab leidma ja korraldama üritusi, mis neid selles valgustaksid.

Vitae praegune juhatuse liige Marjuka Laanmaa rääkis, et tema

jaoks on seltsi eesmärk eelkõige pakkuda endistele ülikooli töötajatele kooskäimise ja suhtlemise võimalust.

«Mina ei armasta liiga suurt seltskonda ega üritusi ning seda, kui kõik on võõras. Vitae on hea, sest siin on tuttavad ja endised kolleegid ees,» sõnas Laanmaa.

Ka seltsi liikmed Viivi Tarikas ja Merike-Ellen Orlova tõdesid, »

» et peamine on ikkagi suhtlemine, sest eakate jaoks on teiste omaealistega lävimine väga oluline.

Vitae toimuvad nii üldüritused, kuhu kutsutakse kokku kõik liikmed, aga on ka klubiline

MARJUKA LAANMAA RÄÄKIS, ET TARTU LINNAPEA URMAS KLAAS ON NEILE JUBA KOLM KORDA ESINEMAS KÄINUD.

tegevus, kus käivad koos ühiste huvide või taustaga inimesed. On olemas käsitööring, lauluklubi, arstide klubi, elulooring, kirjan- duskubli, põltsamaalaste klubi, keemikute klubi.

Arstide ja keemikute klubisse kuuluvad endised arsti ja keemia eriala inimesed. Marjuka Laan- maa on ka ise endine keemik ja kuulub ühtlasi seda eriala koon- davasse seltsi.

ERINEVAD ESINEJAD

Laanemaa rääkis, et nad on kut- sunud endale esinema näiteks praeguseid õppejõude, kes on tutvustanud, mida keemiahoo- nes ja -laborites tehakse. «Kõik muutub ju nii tohutult kiiresti, hea on ikka kursis olla, kuidas asjad praegusel ajal käivad,» ütles ta.

Ühisüritustel kohtutakse põne- vate inimestega ja iga kuu püütakse teha ka mõni kokkusaamine, kuhu on oodatud kõik seltsi liikmed.

«Meie üks juhatuse liige Natal- ja Taivere on hästi elav ja korral- dushimuline. Ta on meie linna- pea Urmas Klaasi kolm korda külla kutsunud ja oktoobris käis ka. Mina juba mõtlesin, et taevake, kas linna- peal ei ole midagi targemat teha kui vanade pensionäridega kohtumas käia. Aga jutt jookseb tal hästi, oskab rääkida kõigest, mis on toimunud, ja küllap pole see talle liiga koormav olnud, kui

ta meie juures juba kolm korda on käinud,» arvas Laanmaa.

Novembri alguses on eakatel ka kohtumine uue õppeprorektor Anneli Saroga. «Väga huvitav on see, et ta on hoopis teatriteadlane

ja humanitaar. Püüan enne kok- kusaamist ka raamatukogust läbi hüpata, sest tal on tänavu raamat ilmunud, võiks ju viisakusest lehit- seda ja enne vaadata, kui inimesega kokku saad. Väga huvitav igata- hes,» ütles Laanmaa.

Ka Mart Noorma on eakatele rääkimas käinud Estcube'i üles saatmisest. «Teda me oleme julge- nud kutsuda, sest tema ema, proua Leida

Noorma käib

ka siin mitmes ringis ja on tegus naine,» rääkis Laanmaa.

Eakad käivad vähemalt kaks korda aastas ka väljasõitudel, et lähemalt avastada kauneid paiku kodumaal. Just ekskursioonid olid põhjus, miks Laanmaa eakate seltsi üheksa aastat tagasi liitus.

Laanmaa meenutas, et ajal, kui tema seltsiga liitus, oli ühingul energiline juht Martin Kutman, kes organiseeris mitmeid välja- sõite. Näiteks käidi mitmel korral Käärikul suusatamas ja saunata- mas. Käärikul enam iseseisvalt ei käida, aga ülikool kutsub eakad alati oma spordipäevadele ja sellest võtavad pensionärid hea meelega osa. Ülikooli peal on kuulda olnud, et Vitae liikmed on alati esime- sed, kes end spordipäevale kirja panevad.

KÄIAKSE VÕIMLEMAS

Eakatel on võimalik kasutada kaks korda nädalas ülikooli staadioni- hoonet, kus käiakse võimlemas. Paraku on aga nende juhendaja haige ja tundi on ise endile tehtud. «Aga parem on ikka, kui õpetaja ka ees on. Võid ju ise teha, aga nii mõnus on, kui ei pea oma pead vaevama, vaid teed, mis kästakse,» rääkis Laanmaa.

Ta usub, et treening on tõ- husam siis, kui õpetaja ees teeb, sest temal on suurem harjutuste tagavara.

Alates 2007. aastast on seltsil oma ruumid. Varem käidi koos erinevates ülikooli ruumides, mis parasjagu vabad olid. Esimesed oma ruumid olid seltsil Tähe tänaval. Seal oli kahetoaline korter, kuhu osteti mööbel ja nõud.

Tähe ruumides tegutseti seitse aastat, aga siis tuli välja kolida, sest lähedalasuv kool vajas neid ruume endale. Praegu tegutseb selts Munga tänaval; pärast Tähe tänavalt välja kolimist paigutati nad sama maja teise otsa, kus olid kunagi saunaruumid. Seal oldi aastake ja seejärel leidis ülikool eakatele paremad ruumid, kus oli avaram. Natuke aega oldi neis ruumides, aga siis kolis sinna

personaliosakond, et kõik nende inimesed oleksid samas majas.

Lõpuks, aasta tagasi jõudsid eakad välja

Munga tä- navale, kus ollakse praegu. Ilmselt teavad kõik ülikooli töötajad maja, kust saab töötöendeid – just selle kõrval tegutsevad Vitae liikmed. Seltsi liikmed ise on praeguste ruumidega väga rahul.

Marjuka Laanmaa sõnas, et seltsi ajalooost ta väga palju rääkida ei oskagi, sest juhtus selline äpar- dus, et liige Aino Piht pani küll seltsi ajaloo paberi peale kirja, aga suurte kolimiste käigus on need lehed ära kadunud. Uuesti pole veel jõutud sellega tegeleda.

Laanmaa vaatas meie kokku- saamise ajal märkmetest, kes võiks olla seltsi vanim liige: keemikute hulgas on üks liige, kes on sündi- nud 1924. aastal ning on praegu

93-aastane.

Laanmaa rääkis, et ülikooli tegemistega ollakse kursis ülikooli ajakirja kaudu ja ka Tartu Pos- timees kirjutab kõigest

olulisest. Kellel on üli- kooliga mingid seosed, näiteks laste töökoha kaudu, on Laanemaa sõnul rohkem teavitatud ülikoolis

toimu- vast. «Aga Tartu on nii väike linn, et kes ise huvi tunneb, see ülikooli tegevusest kõrvale küll ei jää,» sõnas ta.

Hetkel on seltsil liikmeid na- tuke alla saja. Kõik, kes on kunagi ülikoolis töötanud, on oodatud seltsiga liituma. Selleks tuleb lihtsalt seltsi ruumidesse kohale tulla kas teisipäeval või neljapäeval ajavahemikus kell 11–15.

Selleks et seltsiga liituda, peab olema küll ülikoolis töötanud, aga

ei pea olema akadeemiline töötaja. Laanmaa rääkis, et neil on seltsis nii õppejõude, riidehoidjaid kui ka raamatukogutöötajaid. Tihti on ka nii olnud, et inimene on mingil ajal ülikoolis töötanud, aga siis kusagile mujale tööle läinud ja ka pensionile jäänud hoopis kuskil mujal – sellised inimesed võivad ka liituda.

TASAKESI

Marjuka Laanmaa rääkis, et seda ei tasu karta, kui alguses ei saa seltsi tegemistes väga hoog- salt kaasa

lüüa. Temagi

käis veel väikse koormusega töö- l, kui ta seltsi astus. Pärast täieli- kult pensionile jäämist hakkas ta ka rohkem seltsi tegevustesse panustama ja siis sai temast lausa juhatuse liige.

Kuna Laanmaal olid seltsis tuttavad keemikud ees ja nende tegemised huvitasid teda, siis saigi seltsi astunud. «Selts on hea võimalus vanade tuttavatega kokku saada ja veel ka tänapäeva eluga kursis olla,» lausus ta. UT

PENSIONÄRIDE ÜHINGU AJALUGU

Tartu ülikooli pensionäride organiseerumine algas 1980. aastate lõpus, mil moodustati töö- ja sõjavete- ranide nõukogu.

Organiseerimiskoosolekul seatud eesmärgid olid huvialasektorite moodustamine, koosviibimiste, väljasõitude jms korraldamine. 1990. aastal otsus- tasid aga pensionärid sõjaveteranidest eralduda ja 15. novembril toimunud konverentsil moodustati

ühendus nimega Vitae, mis 1991. aastal registreeriti mittetulundusliku organisatsioonina.

Sama aasta 1. juulil tuli Tartu linnavalitsuse otsus Vitae kandmise kohta ettevõtteregistrisse, 5. juulil registreeris ühenduse Tartu ülikooli nõukogu ning kinnitas ka põhikirja. 1997. aastal registreeriti organi- satsioon ümber Tartu ülikooli pensionäride ühinguks Vitae. •

Patsientidele ei tasu ühe korraga palju teavet anda*

TEADUS

VIRGO SIIL

virgo.siil@ut.ee

S einal rippuvatel maalidel olevate rangepilguliste rektorite silmade all sätivad nõukogu ja muidu huvilised end U-kujulise, punaseks viimistletud tammespoonist laua taha.

Ruumi otsas, puldi taga seisab õhevil doktorant. Tema kõrval istub Rumeeniast, Bukaresti ülikoolist kohale tulnud oponent, professor Valentina Marinescu.

Paar tooli akna pool on kaitsmistoimingut korraldamas meediauuringute professor Andra Siibak.

Kohal on loomulikult ka juhendajad, kommunikatsiooni-uuringute professor Triin Viהלem ja neuroloogia professor Pille Taba.

See, miks juhendajad on niivõrd erinevatest valdkondadest – kommunikatsioonist ja meditsiinist –, selgub väitekirja kaitsja selja taha seinale vaadates.

Projektori visatud valgusvihus

Kuidas näeb välja üks väitekirja kaitsmine? Oktoobri alguses on ülikooli peahoone senati saali kogunenud mõnisteist inimest Kadi Lubja doktoritöö kaitsmisele.

miilab kiri «The role of information search and interpretation in living with chronic illness. The case of Estonian Parkinson's disease patients».

Kuna oponent on teisest riigist, toimub kogu väitekirja kaitsmine inglise keeles. Ühiskonnateaduste instituudis ja kliinilise meditsiini instituudis pole säärast valdkondadeülest uuringut veel tehtud.

PARKINSONI TÕBI

Kell saab kolm. Seni saali täitnud hillitsetud sumin vakatub, kostub viimaseid toolinihutamisi, doktorant tardub puldi taga. Andra Siibak tõuseb püsti ja kirjeldab napilt tööd, kaitsmiskorda ning oponenti.

Professori julgustava naeratuse peale alustab Kadi Lubi väitekirja kaitsmist. Hästi harjutatud ja ladiusas inglise keeles selgitab ta uuringu sisu ja tähtsust.

Lubi uuris Eesti Parkinsoni tõve patsientide infootsingut ja -tõlgendamist. Kuigi esmapilgul näib see ehk väga kitsas teema, ei

saa seda vähetähtsaks pidada.

Doktorant juhatab teema sisse: ühiskond aina vananeb ning krooniliste haiguste osakaal kasvab selle tõttu.

Seega on meil vaja ka täpselt teada, kas ja kuidas patsiendid haiguselast teavet vastu võtavad või hangivad. Samas elame ajal, mida on muuhulgas ka infoajastuks nimetatud.

UURINGU TÄHTSUS

Parkinsoni tõbi on üks levinumaid neurodegeneratiivseid haigusi, seda esineb üle 60-aastaste seas ligi ühel protsendil. Seega sobivad vastava tõvega patsiendid hästi kroonilise haigusega inimeste teabekäitumise uurimiseks.

Ettekandest selgub, et Lubi tegeles sellega põhjalikult, ta uuris patsiente nii kvantitatiivsete andmete (küsitluste) kui ka kvalitatiivse teabe ehk intervjuude abil.

Saalile laskunud asjalikku õhkkonda ja kaalukat teemat leevendavad veidi senati saali enda eripärad.

Vanas, valdavalt puidust ehitatud majas vetruvad põrandad-laed läbi ja ümberringi keev administratiivelu tungib ka akadeemilisusest tiinesse saali.

Ülakorrusel kõndijad panevad kaks uhket laes rippuvat lühtrit õrnalt tilisema ning lisavad tõsidusele helgeid noote.

VALEHÄBI

Kadi Lubi leidis, et kuigi patsiendile vajalikku teavet jagub ja jagatakse, ei pruugi see vajalikul määral kohale jõuda.

Võib juhtuda, et diagnoosist ehmunud inimene ei taha mõnikord ise teavet vastu võtta, püüdes haiguse algjärgus seda eirata. Toimub ka valikuline infohange – teave võetakse osaliselt vastu.

Nii jagunevadki patsiendid üldjoontes kolme rühma: aktiivsed sõltumatud

teabeotsijad, aktiivsed organiseeritud (patsiendiliidud) ja passiivsed.

Uurimist raskendab see, et Parkinsoni tõbi võib samuti tegevusetust põhjustada, seega on keeruline vahet teha, kas inimene ongi sellise iseloomuga või on passiivsus haigusest tulenev.

Nende erinevate tüüpide teadvustamine ja kindlaks tegemine võiks aidata arstil patsiendile antavat vajalikku teavet ning selle hulka kohandada.

Suur probleem on ka meie endi ühiskonnast tulenev haigusega seonduv stigma.

Parkinsoni patsiendid võivad oma haigust varjata. Mõned ei käi enam rahvaüritustel ja katkesta- vad tantsutrennis osalemise, kuigi haigus

treeningut otseselt ei takistaks.

Doktorant leiab ettekande lõpus, et teavet saaks patsientidele edastada osade kaupa, mitte korraga. «Praegune tervishoiusüsteem seda aga ei toeta,» räägib ta.

Ettekanne lõppeb. Saabub ärev hetk, kus sõna võtab oponent. Valentina Marinescu aga leiab vaid kiidusõnu nii väitekirja vormilise poole («Hästi üles ehitatud,» ütleb ta) kui ka uuringumeetodi ja -teema («Parkinsoni tõve kommunikatsiooni on seni vähe uuritud,» leiab oponent) kohta.

Oponeerimine jätkub vabamas õhkkonnas. Marinescu ja tume- das kleidis Lubi istuvad kõrvuti toolidel sama punase tammelaua taga ja lihtsalt vestlevad. >>

VISAND VÄITEKIRJA KAITSMISEST

* Reportaaž väitekirja kaitsmisest

» Arutlusele tulevad meediatar-
bimise muutumine (äsjailmunud
«Mina. Maailm. Meedia»),
datafication'iga kaasnev algorit-
mide juhitud teabevoog, samuti
tehisintellekt ja suurandmetega
kaasnevad andmekaitsemured.

Lahedamas öhkonda
toonitab ka teiselt poolt seina
kommunikatsiooniosakonnast
kostuv hooti valjenev jutukõma
ja mõni rökatuski.

Saali tungivad välised hääled

PRAEGU KIPUTAKSE LIIGA PALJU INFOT
KORRAGA ANDMA, PATSIENT EI SAA ALATI
ARU, MILLINE JUHIS ON TÄHTSAIM.

aitavad lõhkuda tõsidusmulli ja
elavdada õhustikku.

Arutelu hakkabki lõpule jõud-
ma, mõtiskletakse veel viiside
üle, kuidas patsientidele teave
paremini kohale viia.

Nii saaks ehk teatud teavet
esikohale seada, praegu kipu-
takse palju infot korraga andma,
patsient ei saa alati aru, milline
juhised on tähtsaim, ja loobub
kogu teavet vastu võtmast.

Siin saab Lubi sõnul paralleeli
tõmmata hüpertensiooni- ja
diabeedihaigete dieedijuhistega:
õpetusi on palju, kuid kõik näpu-
näited pole sama kaaluga, mõni
on tähtsam kui teine.

Kui anda esmalt paar tähtsa-
mat reeglit ning hiljem ülejäänud,
oleks võimalik patsienti paremini
juhendada.

VÕIMALIKUD LAHENDUSED

Üks võimalus on muidugi ka
e-lahendusi kasutada. Neid juba
kasutataksegi, kuid siin ilm-
neb mõnede rühmade eripära.
Eestikeelsed kasutajad saavad
vajaliku teabe kätte, kuid vene-

keelne rühm ei suuda mõnikord
meditsiinilist ja kommertslehte
eristada.

Doktorant ilmutab väsimuse
märke, vöörkeelsesse arutlusse
tekib komistuskohi ja sõnaotsi-
misi. Alguses hiirvaikselt paigal
istunud huvilised ja nõukogu
liikmed on juba nihelema
hakanud, pea märkamatult on
möödunud tund.

Nihelemist saadab parketi
praksumine ja laua naksumine.

Andra Siibak võtab kokku: tege-
mist on väga tähtsa ja algupärase,
ulatusliku uuringuga. Esitlus oli
muljetavaldavalt hea.

TERVISHOIUSÜSTEEM EI PEA SAMMU

Aga see pole veel kõik, aeg on
nõukogu küsimusteks. Küsimus-
te ja vastuste käigus jõutakse
järeltulele, et tervishoiusüsteem
peab vananeva elanikkonnaga
kohanema ja eripärasid arves-
tama.

Praegu pole arstidel eriti aega
patsiendiga põhjalikult tegele-
da – üks võimalus oleks näiteks
osa teavitamisest jätta õdede
teha. Lubi sõnul seda osaliselt
juba ka tehakse.

Peamine järeltule on varem
mainitud järkjärguline teabe
andmine, see aitab patsiendil
aegamisi muutunud tingimuste-
ga kohaneda.

Samuti see, et haiguse käigus
muutub ka patsientide teabe-
otsingu strateegia ja andmete
tõlgendamine.

Juhendajad leiavad, et ka
neile oli töös osalemine õpetlik,

selline erialadevaheline töö oli
mõlema jaoks esmakordne: Triini
Vihalemil puudus meditsiini
taust, Pille Taba õppis aga palju
teaduskommunikatsioonist.

UUS SPETSIALIST EESTI TEADUSMAASTIKUL

Väitekirja kaitsmine ongi lõpusir-
gel. Justkui tellitult murrab halli-
de pilvede vahelt pärastlõunane
päiksekiir läbi, kuldab sisehoovi
vaatavatest akendest paistva
Toomemäe nõlva vahtralehed üle
ning elavdab valguslaikudega se-
nati saali halli põhjapoolset seina.

Doktorant ütleb tänusõnad.
Nagu tavaks, leiavad äramär-
kimist juhendajad, tööandja ja
perekond. Doktoritöö kirjuta-
mine pere ja argitöö kõrvalt pole
lihtne ning kaudselt tugineb see
ka lähedaste abile.

Ja nüüd finaali: nõukogu peab
ühiselt otsustama ja tööle hin-
nangu andma.

Nõukoguliikmed tõusevad
toolikolinal ja lähevad kõrvalruu-
mi arutlema.

Seni unnanud projektori
hääli muutub märgatavaks alles
seadme väljalülitamisega saabuva
vaikusena.

Otsus langetatakse kiiresti,
nõukogu naaseb juba nelja
minuti pärast ja saalisviibijad
tõusevad.

Väitekirja kiidetakse ühehää-
selt heaks ja saal kajab aplausist.
Poolteist tundi möödus märka-
matult.

Eesti teadusmaastikule on
lisandunud doktorikraadiga
spetsialist, kes loodetavasti aitab
veelgi krooniliste haigete elu
parandada.

Saal tühjeneb, et peatselt
taas mõne teaduslooliselt tähtsa
sündmuse tunnistaja olla. UT

Jaapan pakub mitmeid võimalusi

REISIKIRI

Oma senise elu jooksul olen tihti
tundnud, nagu mind tõmbaks magnetina
kuhugi. See tunne andis järele 2004.
aasta aprillis, kui olin Jaapanis kirsside
õitsemise ajal oma sõbral külas.

LIINA PÄLLIN

Rahvusliku tekstiili 3. aasta tudeng

Huvitava kombel ei tekkinud seal olles kultuurišokki, vaid
tundsin end kohe koduselt. Mulle jäi meelde kindel soov,
et tahaksin siia kunagi tagasi tulla – kuid pikemaks ajaks, et
tundma õppida kohalikke kombeid ja suhtluskultuuri. Mulle meeldis
nende viisakus ja heasoovlikkus ning armastus täpsuse vastu.

Kui ma astusin 2014. aastal Viljandi kultuuriakadeemiasse õppima
rahvuslikku tekstiili, märkasin kohe kooli listis teavet vahetusüliõpi-
laseks minemise võimalustest. Nimelt oli võimalus õppida Jaapanis
kolmes ülikoolis: Hokkaidos, Tokyos ja Osakas. Teadsin, et Hokkai-
dos võib olla päris külm, ning Tokyo rahvarohkus polnud mulle päris
meeltemööda. Kuna Tartu ülikoolis pidi olema kandideerimise hetkeks
läbitud vähemalt kaks aastat ja inglise keele oskus pidi olema päris heal
tasemel, siis tuli oodata.

2016. aasta märtsi alguses sain teate, et olen konkursi võitnud: saan
minna sügisest aastaks õppima Osakasse, Kansai Gaidai ülikooli! Sain
kiiresti kirja ka Jaapani koolilt, kus paluti logida sisse nende kodulehele,
ning tuli asuda täitma vajalikke dokumente. Pean tunnistama, et neid
vajalikke andmeid oli kilomeeter (tuli kirjutada ka oma pere liikmete
vanused ja aadressid), samuti tuli võtta perearstilt pikk kirjeldus mu
haigusloo kohta. Koolis õppides oli võimalus valida elamiseks kas üks
kooli neljast ühiselamust või valida kodumajutus. Kuna ma jaapani keelt
üldse ei rääkinud, siis valisin esialgu ühiselamu.

Samuti pakkus kool võimalust saada endale jaapani keelt kõnelev
kaaslane, kellega saaksin jaapani keelt harjutada. Kuna koolidevahe-

KYOTOS TOIMUS KIMONO KANDMISE PÄEV. KA LIINA SAI KIMONO SELGA.

» liste programmide tõttu saavad jaapanlased ka välisülikoolidesse minna, siis oli nendepoolne huvi harjutada inglise keelt.

Vajalikud andmed sisse kantud, tuli kogu kupatus veel ka välja printida ning maikuus postiga Jaapanisse saata. Ning jääda siis ootama nende lõplikku otsust.

TEADE EKSAHITE AJAL

Mäletan, et olin juuni keskpaigas oma lõpueksamitel, kui tuli teade, et Kansai Gaidai ülikool ootab mind augusti lõpus. Samuti teavitati mind, et postiga saadetakse mulle üks sertifikaat, millega tuleb minna Tallinnas asuvasse Jaapani saatkonda, kus saan taotleda õppimiseks vajaliku viisa. Viisa vormistamine käis kibekiiresti ja viisa kehtis kuni 2017. aasta novembrini (s.o aasta ja kolm kuud).

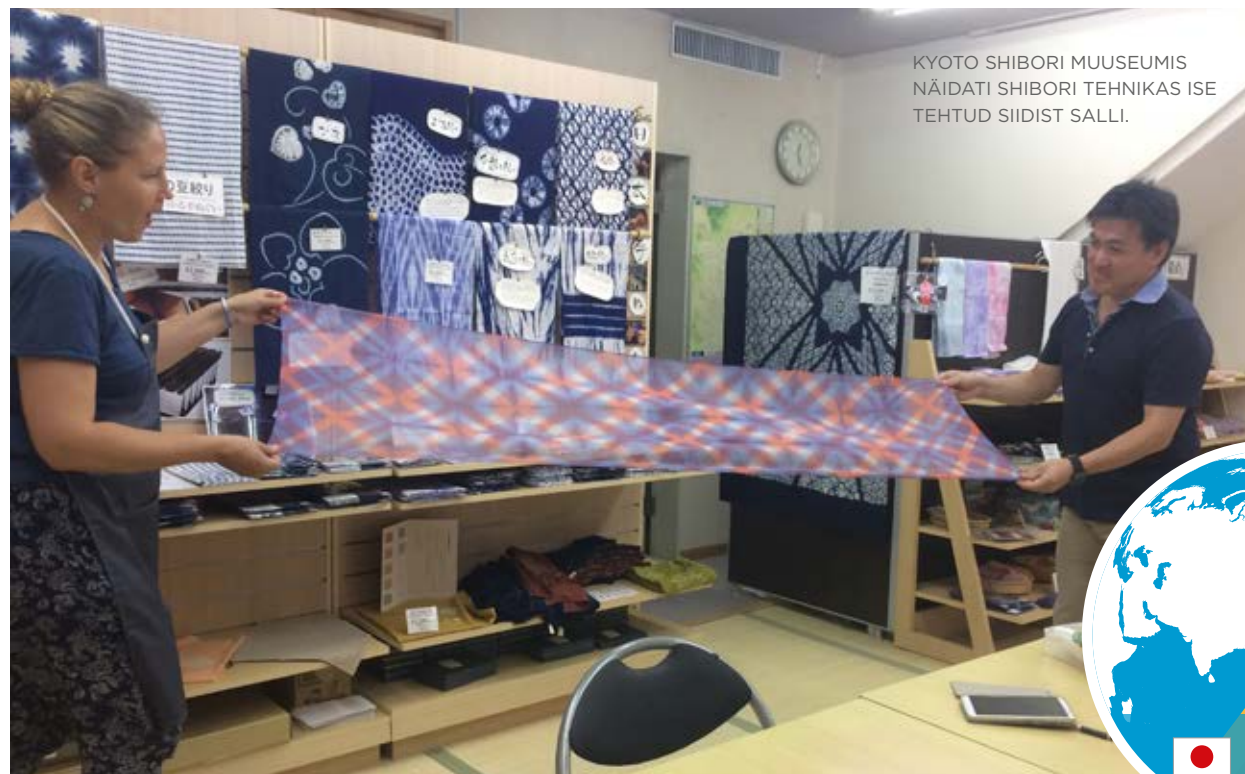
Kui augusti lõpus Osakas maandusin, ootas ees lämbe palavus. Soojakraade oli üle 30 ja see palavus kestis peaaegu oktoobri lõpuni. Tore oli see, et ühiselamus

oli meile, välisüliõpilastele abiks ka kuus jaapanlasest tudengit, kes olid meie «assistendid».

Ühiselamu korraldusega seotud küsimustes saime nende poole pöörduda, samuti näitasid nad meile, kuidas kohalikku toitu valmistada ja kus poes on kõige parem toiduainete valik. Meiega elas koos ka üks abielupaar (ühika-emme ja ühika-issi), kelle ülesanne oli ühiselamus korda hoida, korraldada voodilinate vahetust ning panna kirja meile külla tulnud külalised.

Õhtul kell 22 läks ühiselamu lukku, külalised ei tohtinud ning sisse saime vaid meile antud kaardiga. Ning kogu ühikas kubiises koridorides kaameratest.

Esimesel nädalal oli orienteerumispäev, kus pandi ühiselamutesse kahestesse tubadesse elama kõik välisüliõpilased, kes siia õppima olid tulnud. See oli küll alguses natuke ebamugav, kuid samas andis võimaluse omavahel tutvuda. Nimelt oli siin sel õppeaastal kokku 583 välisüliõpilast

KYOTO SHIBORI MUUSEUMIS NÄIDATI SHIBORI TEHNIKAS ISE TEHTUD SIIDIST SALLI.

210 riigist. Eestist olin ma ainuke, soomlasi oli 21 ja rootslasi 10, Austraaliast tuli kokku 22 ja USA-st 361 üliõpilast.

PALJU DOKUMENTE

Kohapeal hämmastas mind armastus paberimajanduse vastu: väga palju tuli täita erinevaid dokumente ning neid erinevatesse kohtadesse esitada.

Näiteks tuli minna kohalikku linnavalitsusse ning piiril antud elanikukaardi (*resident card*) teisele küljele saada oma elukoha aadress. Ning siis sama kaardiga uuesti kooli minna ja esitada seal koopia kaardist. Jalgratas tuli näiteks registreerida nii koolis kui ka ühiselamus ning ratas sai vastavad klepsud, et seda on lubatud sinna parkida.

Ülikoolilinnakusse pääses

kolmest väravast: peaväravast ning ida- ja läänväravast. Igas väravas olid valvurid, keda tuli minnes ja tultes ülivõõraselt tervitada.

Esimesel semestril oli välisüliõpilasteid 355 ning meie tunnid algasid kohe septembri alguses. Ülejäänud loengud toimusid kõik inglise keeles ning õpetajad olid välismaalased.

Jaapani keele tunnid toimusid kolm korda nädalas. Samuti võtsin tunde Jaapani kunsti kohta, nendes ainetes olid kursuse raames ka väljasõidud erinevatesse piirkondadesse tundides uuritud kunstiesemete uurimiseks. Giidiks oli kaasas õppejõud.

Näiteks õppeaine «Tailored and swift» (riietuse ajalugu) raames käisime mitmel Kyotos toimunud kirbu- ja antiigiturul, kust saime õppejõu abiga endale soovi

korral kimonod ja sinna juurde kuuluva osta. Ning hiljem kuulus tunni hulka ka väljasõit Kyoto Arashiyama piirkonda, kus kogu varustus aidati rendipoes selga ning siis saime päev otsa kimonodes ringi jalutada.

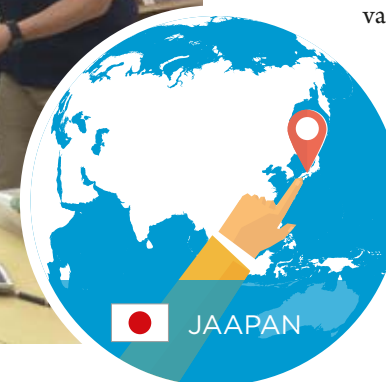
Kui septembri lõpus saabusid kooli ka 11 000 jaapanlasest tudengit, siis löi see algul hinge kinni. Tundidevahelisel ajal kuhugi liikuda oli üliiraske, samuti olid linnakus olevad sööklad pidevalt järjekordades ning kuhugi polnud enam istuda.

Eestlasele harjumatu rahvamass oli üks põhilisi asju, mis mind esimeste siin oldud nädalatega kohutavalt ära väsis. Paar nädalat tundsin, et ei taha kuhugi minna ega kellegagi eriti suhelda. Sain siis aru, mispärast siinsed elanikud pidevalt ron-

gides ja bussides näiliselt, pea rinnal, poolunes tukuvad. Tuli endalgi peagi vajadus aeg-ajalt silmad kinni panna ning kujutleda, et olen ükski, omaette.

Kuna mu tekstiileriala siin koolis ei õpetata, siis tuli mul ise otsida kohti, kus saaksin Jaapani tekstiilimaastikel kasutatavaid tehnikaid õppida. Ses mõttes on Kansai piirkond mulle väga sobiv, sest siin neid kohti jätkus.

Kansai piirkonda kuuluvad prefektuurid, nagu Mie, Nara, Wakayama, Kyoto, Osaka, Hyogo ja Shiga. Tokyo järel on Osaka, Kobe ja Kyoto teine suurima elanikkonnaga ala Jaapanis, kus elab kokku umbes 22 miljonit inimest.

TUNTUD BARUTO

Esimestel nädalatel tundus, et siinsed elanikud on hästi külmad ja hoiavad eemale. Kuid keelt õppides ning peagi ka nende jutust aru saades selgus, et tegelikult on nad osavõtlikud ja tahavad suhelda.

Iga paari nädala tagant uurib mõni mees minu käest, mis riigist ma pärit olen. Ning mu vastust kuulates on siiani kõigil nägu särama löönud. Nad teavad ühte eestlast – BARUTO!

Ja nii me jääme üksteisele totaka naeratusena rõõmsalt otsa vaatama: mina rõõmus, et sain täita oma unistust olla pikemat aega Jaapanis, ning jaapanlane rõõmus, et teab veel ühte eestlast Jaapanis.

Kolledž toob noored Pärnusse õppima

TÜ Pärnu kolledž tähistab kevadel oma 22. sünnipäeva. Täna seni on kokku välja antud 2489 lõpudiplomit, mille suurusjärk on võrreldav mõne Eesti väikelinna elanike arvuga.

FOTO: ANDRES TENNUS

HENN VALLIMÄE
TÜ Pärnu kolledži direktor

Kolledži õppijate eelistus on olnud avatud ülikooli õppevormi suunas, moodustades lõpetanute üle poole – 52,5%.

Peamegi üheks kolledži tugevuseks head tasakaalu päevaste ja töö ning pere kõrvalt õppijate vahel. Avatud ülikooli vormis õppija

viibib õppesessioonil Pärnus kord kuus neli kuni viis päeva korraga, sh nädalavahetusel, mis tagasiside põhjal on õppijaile väga sobiv.

Kolledži vilistlasi võib kohata üle Eesti nii erasektori kui avaliku sektori töötajate seas.

Enam on lõpetanud rakendus- kõrghariduse kavadel: turismi- ja hotelliettevõtlus – 33,5% (834); ettevõtlus ja projektijuhtimine – 31,1% (773); sotsiaaltöö ja rehabilitatsiooni korraldus – 23,9% (595).

Majandusteaduse bakalaureusekaval on 2006.–2017. aastal lõpetanud 5,8% (145).

Alates 2009. aastast pakutakse õpet rahvusvahelisel heaolu- ja

spateenuste disaini juhtimise magistriskaval, kus lõpetajaid on neljalt kontinendilt kokku 48, ning alates 2011. aastast teenuste juhtimise ja disaini magistriskaval, mille seni on lõpetanud 36 õppurit.

Teenuste juhtimisele ja disainile suundumine on kolledžil aidanud kujundada n-ö oma nägu, mis on muutunud ka kooli üheks oluliseks konkurentsieeliseks.

Viimast tõendab õppekavade suur menüüs, eriti avatud ülikoolis.

Kõik kolledži õppekavad on paaril viimasel aastal edukalt läbinud välishindamise, mis annab tunnustust ja kindlust tuleviku-arengute suhtes.

Teiseks konkurentsieeliseks on kujunenud kolledži praktikakorraldus, sh rahvusvaheline. Häid praktikapartnereid saab kokku loendada sadades. Mahuka ja kvaliteetse praktikakogemuse tõttu saab kolledži lõpetaja olulise eelise tööturule sisenemiseks, mida vilistlaste tagasisides ka kõrgelt hinnatakse.

Kooli ja õppekavade menüüsele aitab kaasa ka Pärnus pakutav õpikeskkond ja pädevad õpetajad, neist põhikohaga 25 ringis, samuti ligi 100 välisõppejõudu ja -praktikut.

MAHUKAS ÕPPEKESKUS

Õppimine toimub 1999.–2001. aastal kolledži vajaduste järgi rajatud õppekeskuses koos mahuka ja tänapäevase erialaraamatukoguga. Kasutades turismi madalhooaja häid hindu, on Pärnus võimalik leida taskukohast majutus- ja toitlustusteenust.

KOLLEDŽI TÄNASED JA HOMSED VÄLJAKUTSED ON KOHANEMINE TASUTA KÕRGHARIDUSE JA ÜLIKOOLI STRUKTUURIREFORMIGA.

Kolledži strateegilised märksõnad on kvaliteet, rahvusvahelistumine ja jätkusuutlikkus ning 2006. aastal kasutusele võetud tunnuslause «Suurte tegude algus!».

Kooli nõukogu kinnitab eraldi igaks õppeaastaks õppekvaliteedi tõstmise tegevuste programmi.

2013. aastal võideti õppe katkestanute eduka tagasitoomise ja lõpetamist toetava tugiprogrammi eest ülikooli õppekvaliteedi edendamise auhind.

Õppijate geograafiliselt päritolult ei «teeninda» Pärnu kolledž ammugi üksnes oma

piirkonda. Üle kolmandiku on õppijaid Tallinnast ja Harjumaa, teise kolmandiku moodustavad Tartu ja Tartumaa ning kolmandiku jagu on õppijaid kohalikest piirkonnast, sh saartelt ja Viljandist. Mis tähendab, et kolledžil on oluline roll peale oma piirkonna teenimise ka Pärnu kui sihtkoha üleriigilisel ja rahvusvahelisel turundamisel. Mida polegi nii vähe.

KA MUUD SIHTRÜHMAD ESINDATUD

Pärnust, Pärnumaalt ja lähiruumist pärit õppurite koolitamisele lisaks pakub kolledž võimalusi ka nooremale, samuti vanemaalisele sihtrühmale. Koostöös Pärnu linnavalitsuse haridusosakonnaga tegutseb alates 2004. aastast Pärnu noorte teaduskeskus, mille eesmärk on pakkuda igas vanuses õpilastele õppetegevusi, mis toetavad individuaalset ja iseseisvat õppimist.

Kursused toimuvad semestri

kaupa. Neist peaks kasu olema teadustööde tegemisel ja uute lisateadmiste omandamisel, et valmistuda aineolümpiaadideks või eksamiteks, sh ülikooli sisseastumiseks.

2011. aastal alustas üldhariduskoolide ja kolledži vahelise koostöö uude vormina tegevust noorte ettevõtluskool, mis pakub gümnaasiumitaseme valikainena ettevõtlus- ja majandusõpet.

2010. aasta jaanuarist alustas kolledži juures tööd väärikate ülikool, mille eesmärk on arendada eakate inimeste isiksust, loovust, andeid, initsiatiivi ja sotsiaalset

vastutustunnet. Oluline on ka ümbritseva elukeskkonnaga suhtlusvõimaluste avardamine ühiskonnas toimuvate muutuste teadvustamise kaudu ning omandada nendest tulenevate väljakutsetega toimetulekuks uusi oskusi ja teadmisi toetamiseks eakate kohanemist pidevalt muutuvast maailmas.

Pärnust alguse saanud tähelepanu tõmbav vorm levis kiiresti üle Eesti ning selle tunnustuseks kuulutas haridus- ja teadusministeerium Tartu ülikooli väärikate ülikooli 2015. aasta «Aasta Õpimeks».

KOLLEDŽ ON MITMEKÜLGNE

Kolledžis tegutseb uurimiskeskus, turismikompetentsikeskus ning kurortoloogia labor, pakudes teenuseid muda- ja seteteuringutest kuni strateegiliste arengukavade koostamiseni.

Rahvusvahelistumise võtmes on kolledž toonud Pärnusse mitmeid tähelepanu vääri vaid «maandumisi», näiteks 2011. aastal korraldatud juhtivate turismi- ja hotellikoolide ülemaailmse ühenduse EUHOFA 50. kongress, 2014. aastal teenustevaldkonna teadlaste rahvusvaheline (esimest korda Euroopas) IRSSM 5. sümposium, 2016. aastal koostöös Pärnu linnaga esimest korda Eestis toimunud 9. Balti Mere Turismifoorum jms.

Kolledži tänased ja homsed väljakutsed on sujuv kohanemine nii tasuta kõrghariduse keskkonna ja rahastamismudeliga kui ülikooli struktuurireformi ja akadeemilise karjäärimudeli eesmärkidega, samuti tööturu ja tehnoloogia muutustega. Et noored õppijad Pärnust ei kaoks!

Gustav Adolfi päev

Academia Gustaviana 385 6. novembril

Kell 14

Näituse „Rändajate portreed“ avamine Lossi 36

Kell 15

Loengud (inglise keeles) Jakobi 2 aud 114

Lars Burman, Uppsala Ülikooli kirjanduse professor,
Uppsala Ülikooli raamatukogu direktor
„Talutarest uhkesse paleesse. Neli edulugu 17. sajandist“

Kristi Viiding, Underi ja Tuglase Kirjanduskeskuse vanemteadur
„Ajaloو kujundamine luule kaudu: Friedrich Meniuse
ladina- ja saksakeelsed epikeediumid Gustav Adolfile“

Kell 17.20

Lillede asetamine Johan Skytte monumendi ning
Gustav II Adolfi mälestusmärgi juurde

Kell 18.00

Barokkmuusika kontsert

„Kuninganna Kristiina ja tema aeg.
Muusikalised sillad 17. sajandi Euroopas“
ülikooli aulas

Esinevad: Pirjo Jonas (sopran).

Barokkansambel ajastu pillidel – Meelis Orgse (barokkviiul),
Villu Vihermäe (*viola da gamba*, barokktšello),
Kristo Käo (teorb, barokk-kitarr)

Kavas: Corelli, Monteverdi, Purcell, Balzar jt
barokiaja meistrite säravad muusikapärliid.

Kontsert on tasuta.

Tartu Ülikool,
Tartu Ülikooli skandinavistika osakond,
Rootsi Suursaatkond Eestis,
Põhjamaade Ministrite Nõukogu esindus Eestis

Kõik huvilised on oodatud!

IN MEMORIAM

LARISSA VOLPERT

30.03.1926–01.10.2017

Meie seast on lahkunud tuntud õpetlane ja malesuurmeister, emeritprofessor Larissa Volpert. See kurb teade saabus oktoobri esimesel päeval New Yorgist, kus ta veetis viimased eluaastad, elades oma poja juures.

Filoloogiadoktor Larissa Volpert sündis 1926. aastal Leningradis tuntud arsti perekonnas. Ta lõpetas Leningradi ülikooli romaani-germaani osakonna 1949. aastal, arendades selle kõrvalt samal ajal maletajakarjääri.

1947.–1948. aastal võitis ta Leningradi meistrivõistlused, 1954., 1958. ja 1959. aastal osutus ta NSVL-i meistrivõistluste võitjaks ning 1955.–1961. aastal osales ta male maailmameistrivõistlustel.

1955. aastal kaitses Volpert kandidaadiväitekirja, kuid teadusliku tegevuse õitseng saabus 1960. aastate algul, kui ta alustas Juri Lotmani soovitusel Puškini loominguga ning vene-prantsuse kirjandussidemete uurimist.

FOTO: ERAKOGU

Tartuga oli Larissa Volpert seotud 1950. aastatest, kui siia asusid tööle tema abikaasa Pavel Reifman ning tema ülikoolikaaslastest sõbrad Juri Lotman ja Zara Mints. Kuid siis polnud Tartus võimalik leida tööd maailmakirjanduse õppejõuna ning 1962. aastal alustas Volpert õpetamist Pihkva pedagoogilises instituudis.

Kuni 1977. aastani reisis ta pidevalt Pihkva ja Tartu vahel, siis aga avanes võimalus kandideerida Tartu ülikooli maailmakirjanduse dotsendi kohale.

Tartus kirjutas Volpert enamiku oma 200 teadustööst, sealhulgas kõik monograafiad: «Puškin Puškini rollis» (1998, valminud 1993, eessõna jõudis veel kirjutada Juri Lotman), «Lermontov ja Prantsusmaa

kirjandus» (2005), «Puškini Prantsusmaa» (2007); viimast täiendas ta pidevalt elektrooniliselt. 1989. aastal kaitses ta Leningradi ülikoolis oma doktoriväitekirja «Puškin ja psühholoogiline traditsioon prantsuse kirjanduses». 1990. aastal sai temast TÜ professor, 1993. aastal emeritprofessor, kuid veel kümme aastat jätkas ta maailmakirjanduse õpetamist vene filoloogidele. Mitme aasta vältel õpetas ta prantsuse kirjandust romanistidele prantsuse keeles.

Larissa Volperti sulest on ilmunud huvitavad memuaarid ja ka näidend Tartu kultuurielust 19. sajandi alguses. Oma viimase artikli lõpetas ta 2017. aasta augustis.

Malesuurmeistrina kaitses Larissa Volpert ülikooli, Tartu linna ning Eestimaa au erinevatel malemeistrivõistlustel.

Larissa Volperti särav isiksus, tema heatahtlikkus, sõbralikkus ja avatus jäävad alati meiega. Jagame tema poja ja lähedaste leina raske kaotuse puhul.

Slavistika osakonna nimel professor Ljubov Kisseljova

TÜ SIHTASUTUSE STIPENDIUMID NOVEMBRIS 2017

ERNST JAAKSONI MÄLESTUSFONDI STIPENDIUM – stipendiumi suurus on 18 000 eurot. Ernst Jaaksoni mälestusfondi eesmärk on toetada välismaal kraadiõppes õpinguid või teadusuuringuid jätkavaid doktorante, teadureid ja õppe-

jõude. Stipendiumi saaja peab olema Tartu ülikooli doktorant või doktorikraadi kaitsnud kuni 41-aastane Tartu ülikooli teadur või õppejõud ja tema uurimistöe peab kuuluma teaduskondadelt sihtasutusele esitatud prioriteetse teadusvaldkonda. Taotlus

stipendiumile kandideerimiseks tuleb esitada hiljemalt 1. veebruariks 2018 Tartu ülikooli sihtasutusele. Täpsem teave ja nõuded stipendiumite taotlemiseks: www.sihtasutus.ut.ee, tysiht@ut.ee, tel 7375852 (Katrin Linno).

KAITSMISED

3. novembril kell 14.15 kaitseb **EVA SAAR** soome-ugri keeleteaduse erialal doktoritööd «suri keele Soikkola murde sõnamuutmissüsteem» («Inflectional System of Soikkola Ingrian»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad emeritprofessor Tiit-Rein Viitso, dots Heinike Heinsoo ja dr Külli Prillop, oponent prof Klaus Laalo (Tampere ülikool, Soome).

6. novembril kell 11 kaitseb **LAURA FELDMANIS** õigusteaduse erialal doktoritööd «Ground of the Abandonment of an Attempt and When and How it is Applicable to the Preliminary Stages of Crime» («Süüteokatsest loobumise instituudi põhjendus ja kohaldatavuse piirid kuritegelikule eeltegevusele»). Kaitsmine toimub Kaarli pst 3-401, Tallinn. Juhendaja prof Jaan Sootak, oponentid prof Uwe Murmann (Göttingeni ülikool, Saksamaa) ja Priit Pikamäe.

6. novembril kell 16.15 kaitseb **KATS KIVISTIK** riigiteaduste erialal doktoritööd «Relevance, content and effects of left-right identification in countries with different regime trajectories» (). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad dr Piret Ehin ja prof André Freire (Lissaboni ülikool, Portugal), oponent prof Oddbjørn Knutsen (Oslo ülikool, Norra).

7. novembril kell 10 kaitseb **KÜLLI KORI** haridusteaduste erialal doktoritööd «The Role of Academic, Social and Professional

Integration in Predicting Student Retention in Higher Education Information Technology Studies» («Akadeemilise, sotsiaalse ja professionaalse integratsiooni roll kõrgkoolis infotehnoloogia õpingutes üliõpilaste edasijõudmise prognoosimisel»). Kaitsmine toimub TÜ muuseumi valges saalis. Juhendajad prof Margus Pedaste ja vanemteadur Olev Must, oponent prof Liz Thomas (Edge Hilli ülikool, Ühendkuningriik).

10. novembril kell 10.15 kaitseb **MIKK ESPENBERG** keskkonnatehnoloogia erialal doktoritööd «Impact of Management on Peatland Microbiome and Greenhouse Gas Emissions» («Inimtegevuse mõju turbaalade mikrobioomile ja kasvuhoonegaaside emissioonile»). Kaitsmine toimub Vanemuise 46-327. Juhendajad vanemteadur Marika Truu ja prof Jaak Truu, oponent dots Kim Yrjälä (Helsingi ülikool, Soome).

10. novembril kell 12.15 kaitseb **NIKOLAI ANISIMOV** kultuuriteaduste erialal doktoritööd «Диалог миров» в матрице коммуникативного поведения удмуртов» («Maailmadevaheline dialoog udmurtide kommunikatiivse käitumise maatriisis»). Kaitsmine toimub Ülikooli 18-140. Juhendajad vanemteadur Madis Arukask ja dots Galina Gluhova (Udmurdi riiklik ülikool, Venemaa), oponentid dr Aado Lintrop ja dr Jelena Popova (Udmurdi ajaloo, keele ja kirjanduse instituut, Venemaa).

10. novembril 14.15 kaitseb **JENS-KONRAD PREEM** keskkonnatehnoloogia erialal doktoritööd «Forest Soil Bacterial Community Analysis Using High-throughput Amplicon Sequencing» («Amplikonidepõhine metsamuldade bakterikoosluse analüüs»). Kaitsmine toimub Vanemuise 46-327. Juhendajad prof Jaak Truu ja prof Ülo Mander, oponent vanemteadur Timo Petteri Sipilä (Soome molekulaarmeditsiini instituut, Soome).

17. novembril kell 13 kaitseb **ALISIJA TŠEKADA** vene keele erialal doktoritööd «Теоретические основы составления двуязычного словаря: на примере польского и эстонского языков» («Kakskeelse sõnaraamatu koostamise teoreetilised alused: poola- ja eestikeelse materjali põhjal»). Kaitsmine toimub TÜ senati saalis. Juhendajad emeritprof Aleksandr Dulitšenko ja lektor Irina Abisogomjan, oponentid prof Stanisław Gajda (Opole ülikool, Poola) ja prof Tadeusz Lewaszkiwicz (Poznani ülikool, Poola).

24. novembril kell 10.15 kaitseb **IMRE TAAL** ihtüoloogia ja kalanduse erialal doktoritööd «Causes of Variation in Littoral Fish Communities of the Eastern Baltic Sea: from Community Structure to Individual Life Histories» («Läänemere idaosa litoraali kalakoosluste varieeruvus ja selle põhjused»). Kaitsmine toimub Vanemuise 46-301. Juhendajad juhtivteadur Markus Vetemaa ja teadur Lauri Saks, oponent dr

Johanna Mattila (Rootsi põllumajandusteaduste ülikool, Rootsi).

27. novembril kell 12.15 kaitseb **TAAVI VAASMAA** keskkonnatehnoloogia erialal doktoritööd «Enrichment, Atmospheric Dispersion and Deposition of Naturally Occurring Radionuclides From oil Shale-fired Power Plants» («Looduslike radionukliidide kontsentreerumine

TEATED

NOVEMBRIS TÕ AULAS: 3. novembril kell 18 algab Tartu 1 muusikakooli sünnipäevakontsert, 4. novembril kell 18 toimub kontsert «Telemann ja tema inglise kolleegid», 6. novembril kell 18 toimub Gustav Adolphi päeva tähistamine, 9. novembril kell 8 algab Eesti Euroopa Liidu nõukogu eesistumise kohtumine: Bologna jätkurühma kohtumine, 16. novembril kell 9 algab Academica konverents, 22. novembril kell 16.15 algab TÜ Aasia majanduse professori Peter Hwangi inauguratsiooniloeng, 23. novembril kell 19 toimub Tanel Joametsa klaveriõhtu, 29. novembril toimub Miina Härma gümnaasiumi kontsert.

PENSIONÄRIDE ÜHINGUS VITAE: 2 novembril kell 13 arstide klubi, 6. novembril kell 15 käsitööring, 7. novembril kell 13 lauluring, 14. novembril kell 11 elulooring, 15. novembril kell 14 näituse «Külatänavalt punasele vaibale» külastus ERM-is, 16. novembril kell 11 kirjandusklubi, 21. novembril kell 13 lauluring, 23. novembril kell 15 keemikute klubi, 27. novembril kell 15 põlt-

põlevkivi põletamisel ning nende atmosfäärne levi ja sadenemine elektrijaamade ümbruses». Kaitsmine toimub W. Ostwaldi 1-B103. Juhendajad vanemteadur Madis Kiisk ja dots Alan Henry Tkaczyk, oponent dots Bogusław Michalik (Silesian Centre for Environmental Radioactivity, Poola).

30. novembril kell 16.15 kaitseb **KRISTJAN KORJUS** informaatika

samaalaste klubi.

ÕPETATUD EESTI SELTSI ETTEKANDEKOOSOLEKUD: 1. novembril esines Reet Bender ettekandega «Mäng ja mälu: baltisaksa mälu päigad Otto Pirangi kaardimängus «Baltisches Heimatquartett»». 29. novembril esineb Sten-Erik Tammemäe ettekandega «Soome ja eesti teaduslike seltside koostööst aastatel 1918–1940». ÖES-i koosolekud toimuvad kell 16.15 Jakobi 2-224.

13. novembril kell 16 esitletakse Tartu ülikooli kunstimuseumis raamatut «**REKTOR HANS KRUUS**».

18. novembril tähistatakse üleeuroopalist akadeemilise pärandi päeva, mille teema on sel aastal «**KOLONISEERIJAD JA KOLONISEERITUD**». Päeva eesmärk on väärtustada Euroopa teadus- ja mäluasutustes leiduvat akadeemilist pärandit ning sel puhul kutsub ka Tartu ülikooli muuseum 18. novembril ning sellele eelneval nädalal kõiki muuseumimajades toimuvatest

erialal doktoritööd «Analyzing EEG Data and Improving Data Partitioning for Machine Learning Algorithms» («EEG andmete analüüs ja andmepartitsioonide arendamine masinõppe algoritmidele»). Kaitsmine toimub J. Liivi 2-405. Juhendaja prof Raul Vicente Zafra, oponentid dr Davit Bzhalava (Karolinska instituut, Rootsi) ja dr Ricardo Vigário (Nova ülikool, Portugal).

eriüritustest osa saama. Tartu ülikooli kunstimuseumis (Ülikooli 18) toimub 15. novembril kell 17.15–18.45 seminar «Kuidas me uurisime muumiaid?». Tartu ülikooli kunstimuseumis on välja pandud ülikoolile 1819. aastal kingitud Vana-Egiptuse muumiad Vastse-Kuustes sündinud orientalisti ja rännumehe Otto Friedrich von Richteri kogust. Viimasel poolaastal on muumiate uurimisega tegelenud erialadevaheline töörühm, kuhu kuuluvad Tartu ülikooli arheoloogid ja keemikud, Eesti biokeskuse teadlased ja Eesti kohtuekspertiisi instituudi asjatundjad. Samuti liitus nendega projekti käigus muumiate uurimisele pühendunud antropoloog Dario Piombino-Mascali Vilniuse ülikoolist. Töörühma eesmärk oli koguda võimalikult palju teavet muumiate kohta ning saada ka kogemus multidistsiplinaarsete uuringute teostamises, kasutades TÜ laborite võimekust. Uut teavet saab edaspidi kasutada muumiakambri väljapanekus ja muuseumi haridustegevustes. Seminaril räägivad teadlased täpsemalt, kuidas nad muumiaid uurisid ning mida tea-

da said. Enne ja pärast seminari on võimalik külastada muumikambrit. Üritus on tasuta.

Tartu ülikooli muuseumis (Lossi 25) toimub 18. novembril kell 11–12 Hullu Teadlase eksperimendihommik «Vulkaanid». Hullu Teadlase kabinetis toimuv eksperimendihommik räägib vulkaanidest. Üritusel osalemine maksab 2 eurot.

Kell 12.00–12.45 toimub ekskursioon näitusel «**MAAILMA MÕÖTMINE**». Vaadatakse kuue Eestist pärit maadeuuriija 19. ja 20. sajandi retkede näitel, millises seoses on teaduslikud väljapanekud ja kolonisatsioonipoliitika (kuraator Karoliina Kalda, eesti keeles). NB! Üritus on tasuline (2 eurot) ja vajalik on eelnev registreerimine telefonil 737 5674 või muuseum@ut.ee (kohtade arv on piiratud). 18. novembril on Tartu ülikooli muuseumi peamaja (Lossi 25) ning Tartu tähetorn (Lossi 40) külastajatele kell 11.00–17.00 tasuta avatud.

DIGIHARIDUSE KONKURSI ARTIKLIVÕISTLUSEGA soovatakse täiendada Vikipeediat eestikeelsete majandusvaldkonna artiklitega. Konkurss kestab Vikipeedia keskkonnas 1. detsembrini. Konkursi raames soovatakse muuta majanduskeele mõistevara hõlpsamini kättesaadavaks ning konkurss on osa EV 100 ühiskingitusest «Miljon+ artiklit eestikeelses Vikipeediasse». Parimaid autasustab Swedbank, auhinnafond on 2000 eurot. Osalema on kutsutud kõik, kes püüavad koostada või tõlkida vikiartikleid, mis käsitlevad majandusteemasid ja -isikuid.

Osalemiseks on vaja registreeruda Vikipeedia kasutajaks, leida sobiv teema või artikkel ning asuda kirjutama. Konkursi lehel on välja toodud soovituslik mõistepõhine artikliloend, kuid väga oodatud on ka artiklid isikute kohta. Konkursitööde esitamise tähtaeg on 1. detsember 2017. Konkurssi koordineerib Tartu ülikooli sihtasutus. Hindamiskomisjon selgitab välja parimad artiklikirjutajad, keda autasustatakse rahalise auhinna-ga. Arvesse võetakse nii artiklite keelelist ja sisulist taset kui ka teema keerukust ja olulisust.

Konkursil osalemine on avatud kõigile. Projekti Miljon+ meeskond toetab kirjutajaid vajadusel koolituste ja nõuannetega. Lisateave: Triin Vakker, TÜ sihtasutuse tegevjuht, 737 5852, triin.vakker@ut.ee; ja Sirli Zupping, Miljon+ projektijuht, 5615 5993, sirli.zupping@ut.ee.

RAHVUSÜLIKOOI 98. AASTAPÄEVA SÜNDMUSED: 28. novembril rahvusülikooli 98. aastapäeva tähistamine Pärnu kolledžis: avalik loeng, tõrvikrongkäik, aktus. 29. novembril kell 14.15 toimub Jakobi 2-336 TÜ folkloristika ja semiootika audoktori (2017) Mihály Hoppáli loeng «Influence of the Tartu-Moscow semiotic school on Hungarian ethnosemiotics» («Tartu-Moskva semiootikakoolkonna mõju Ungari etnosemiotikale»). 30. novembril kell 10.15 toimub Liivi 4-214 Tampere ülikooli emeriitprofessori, TÜ majandusteaduse audoktori (2017) Salme Elise Näsi loeng «Diffusion of IT and digital innovations in the field of financial

accounting and administration in 1970–2016 in Finland» («IT- ja digiinnovatsiooni levik finantsarvestuse ja -juhtimise valdkonnas Soomes aastatel 1970–2016»); kell 12 toimub rändnäituse «Pane vaim valmis! Tartu ülikooli 100 nägu» esitlus ülikooli aulas; kell 14.15 toimub Kopenhaageni ülikooli ja Cambridge'i ülikooli professori, TÜ loodusteaduste audoktori (2017) Eske Willerslevi loeng «aDNA is revolutionizing our view of the past» («Vana DNA toob murrangu meie minevikukäsitusse») ülikooli muuseumi valges saalis; kell 16 antakse Tartu ülikooli sihtasutuse stipendiumid üle ülikooli kunstimuuseumis. 1. detsembril kell 12 toimub ülikooli aulas rahvusülikooli 98. aastapäeva aktus, akadeemiline loeng, ülikooli audoktorite ja doktorite promoveerimine, auliikme nimetamine, TÜ rahvusmõtte auhinna üleandmine. Aktusel on sünkroontõlge inglise keelde. Aktus on kutsetega. Aktuse otseülekanne www.utv.ee. Kell 17 toimub ülikooli tõrvikrongkäik, kogunetakse Vanemuise 46 õppehoone ees. Kell 19 toimub Vanemuise kontserdimajas aastapäevaball, mille kohta leiab rohkem teavet aadressil www.ball.ut.ee. 2. detsembril kell 17 toimub Tartu ülikooli sihtasutuse tänuüritus Eesti rahva muuseumis. 6. detsembril kell 10 toimub TÜ aastakonverents ülikooli valges saalis Toomemäel koostöös loodus- ja täppisteaduste valdkonnaga, konverentsi pealkiri on «Tartu loodus- ja täppisteadlaste Pühad Graalid enne ja nüüd».

Tartu ülikooli üliõpilaste õigusbüroo on **TASUTA ÕIGUS-**

ALASEKS NÕUSTAMISEKS avatud 9. detsembrini 2017. Tudengite õigusbüroosse võib pöörduda igasuguste õigusala-te küsimustega ning vajadusel suunatakse abivajaja edasi. Vastuvõtt õigusbüroos toimub esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel kell 16–19 ning laupäeval kell 10–13 Tartus Näituse tn 20 ruumis 115. Õigusnõu annavad Tartu Ülikooli õigusteaduse bakalaureuseastme viimase aasta üliõpilased ja magistrandid ning see on kõigile tasuta. Soovijail tuleb end eelnevalt registreerida telefonil 737 5299 või e-maili teel juuraabi@ut.ee

Jüri kase näitus «**MAALI LAHKAMINE**» 1. novembrist – 5. jaanuarini 2018 kunstide keskuse vana anatoomikumi galerii ruumides 1. ja 2. korrusel. (Lossi 38, Tartu). Näitust saab näha tööpäeviti kell 9.00 – 17.00. Jüri Kask on maalikunstnik ja Tartu ülikooli joonistamise, maalimise ja kompositsiooni lektor. Oma näituse kohta on ta ise öelnud: «Olen rohkem kui 50 aastat oma maale lahanud erineva nurga alt ja siis uuesti neid kokku pannud – konstrueerinud, monteerinud, liitnud ja lahutanud, kasvatanud – enamasti alati on need kätte ära surnud – ja kui ongi õnnestunud, siis tänu juhusele, mida ei suuda seletada. Alles 4 aastat tagasi läks mul asi korda, sain pihta, tuli välja ja nüüd ma tean, tunnen ainet läbini – läbi oma keha, hinge, vaimu – nii et pärast „lahkamist“, pookimist, siirdamist, opereerimist, istutamist läheb töö kasvama, jääb ellu, hakkab juurduma, võrseid ajama, vilja kandma. Vaatan seda pealt lõbuga. Minule

on kunst ilmutus, teooriatega (tagant järele tarkusega) pole siin midagi peale hakata. Kui mina tean, siis mulle järgmisel hetkel ilmutatakse. Pealegi – kui teaksin ette – mida kuulda, näha tahan – poleks kõigel mõtetki. Tean, et see jutt on vastuoluline, kuid tõde on just see, mida poleks oodanud, arvanud, otsinud. Tõde on uus teadmine – risti vastu igasugusele ootusele.». Jüri Kask on maalikunstnik ja Tartu Ülikooli joonistamise, maalimise ja kompositsiooni lektor. Aastail 1965–1969 õppis ta Tartu Kunstikoolis ja 1969–1974 Eesti Riiklikus Kunstiinstituudis maali. Arvukatest isikunäitustest on tähtsaimad ülesastumised Eesti Kunstimuuseumis (1987), Tartu Kunstimuuseumis (1989), Tallinna Kunstihoones (1991), Tartu Kunstimajas (1996, 2000, 2009, 2015) ja Belgias Liège'i Kaasaegse Kunsti Keskuses (2005). Lisaks Eestile on tema töid eksponeeritud ka paljudes välisriikides (Leedu, Soome, Rootsi, Saksamaa, Austria, Belgia, Jaapan, Hiina, jne). 2002. aastast on Kask õpetanud Tartu ülikooli maaliosakonnas erinevaid aineid. 1992. aastal sai ta Tallinna kunstihoone näituse eest Eesti Vabariigi kultuuripreemia ja Kristjan Raua nimelise kunstipreemia. 2008. aastal oli ta Ado Vabbe preemia laureaat.

Tartu üliõpilaste looduskaitsering korraldas fotokonkursi «**POLE ROHKEM**», mis kutsus tabama ja jäädvustama valukohti, kus lihtsalt loodusel Pole enam Rohkem anda. 2. novembrist 6. novembrini saab veebis oma hääle anda lemmikute piltide poolt ning neist häälest selguvad 25 rahva lemmikut tööd, millest

koostame fotonäituse. Enim hääli kogunud töö saab rahva lemmiku tiitli. Oma ala spetsialistidest koosnev žürii valib välja esikolmiku, kes saavad vääriliselt premeeritud. Autasustamine toimub 7. novembril kell 19.00 Tartu Loodusmajas ühes loodusfilmiõhtuga. Linastuvad Matsalu Loodusfilmide Festivalil premeeritud filmid: Grand Prix "Kärnkonnalugu" (Norra, 2016) ning parima operaatoritöö nominent «Eluvool» (Poola, 2017). Üritust toetavad Matsalu loodusfilmide festival ja Tartu loodusmaja

Ootame teid osalema Academia konverentsile «**POST-TRUTH, POST-SOCIETY, POST-POST**», mis toimub 16.–17. novembril 2017 Tartu ülikoolis. Kas tänapäeva ühiskond on tõe ohvriks toonud? Paremaäärmusluse, Brexiti, hübriidsõjapidamise ja nn valeuudiste tähelepanuväärne esiletõus sunnib küsima, kas tehnoloogiast ning propagandast läbiimbunud tänapäeva maailmas on tõe jaoks veel kohti. Konverentsil arutletakse selle üle, kuidas infosõjakampaaniad mõjutavad rahu ning ühiskondlikku tasakaalu mitmel pool üle maailma. Konverentsi esimesel päeval toimuvatel aruteludel TÜ aulas (Ülikooli 18, Tartu) keskendutakse kolmele teemavaldkonnale: valimised ja informatsiooniga manipuleerimine, kord ja julgeolek ning ajakirjandus ja sotsiaalmeedia tõejärgsel ajastul. Arutelud jätkuvad konverentsi teisel päeval Johan Skytte poliitikauuringute instituudis (Lossi 36, Tartu) toimuvates töötubades, mis käsitlevad nimetatud teemasid juba süvitsi ning püüavad välja pakkuda ka praktilisi lahendusi.

Registreerumine on avatud 10. novembrini

21. novembril toimub haridus- ja kasvatusseaduste doktorikooli seminari teemal «**DESIGN, FACILITATION AND EVALUATION OF GAMING SIMULATION FOR EDUCATION**». Seminari viib läbi professor Willy Christian Kriz. Seminarile on võimalik registreeruda 15. novembrini siin ning päevakavaga on võimalik tutvuda siin. Haridus- ja kasvatusseaduste doktorikooli toetab ASTRA projekt PER ASPERA Euroopa Liidu regionaalarengu fond.

21. novembril kell 18.15 tutvustab Tartu observatooriumi tähefüüsika osakonna teaduslik nõustaja Tõnu Viik gümnasisti Joosep Viiki uurimistööl abil **AKSEL KIPPERI PANUST** Eesti astronoomiasse. Ettekanne annab ülevaate akadeemiku ja professori, kauaaegse Tartu observatooriumi direktori Aksel Kipperi peaaegu 77 aasta pikkusest elust. Kõige pikemalt on vaatluse alla võetud tema elu teadlasena Tartu tähetornis ning hiljem Tartu observatooriumis. Samuti antakse ülevaade tema kõige kuulsamast avastusest seoses planetaarsete udukogude pidevpektoriga ning tutvustatakse ka mõningaid teisi teadustöid.

Tartu ülikooli eetikakeskusel on hea meel kutsuda teid 10. väärtuskasvatuse konverentsile «**KUULATA JA KÕNELDA EHK DIALOOGILISEST KOMMUNIKATSIOONIST KOOLIS**», mis toimub 21.–22. novembril 2017 Tartus V Spa konverentsikeskuses (Riia 2). Miks on kuulamiskultuur

oluline? Kuivõrd oskame anda nii julgustavat kui ka kriitilist tagasisidet nii, et sellest on kasu ja edenemist kõigile asjaosalistele? Mida kujutab endast dialoogiline kommunikatsioon? Ehk siis: kuidas kuulata ja kuidas rääkida koolis? Hea kooli toimimiseks on vaja tahtmist ning oskust küsida ja anda tagasisidet. Tagasiside andmine ja vastuvõtmine on üldjuhul keeruline. Infot võib olla ülemäära palju. See võib olla keeles, millest kuulaja aru ei saa. Info võib olla ka emotsionaalset vastupanu tekitav või ootamatu. Palju sõltub ka vastuvõtja hoiakust ja mõtteviisist. Aega, mil luuakse vastastikune arusaamine, võiks piltlikult nimetada kommunikatsiooni kvaliteetajaks. Kas selline aeg on õpetaja või koolijuhhi tööpäeva kavandatud? Või tajume kohtumisi ja vestlusi lisatöona? Konverentsil uurime, millist tagasisidet anda, mille kohta, millisel hetkel ja kuidas. Kuidas tagasisidet vastu võtta ja mida sellega pihta hakata? Kuidas tulla toime kriitilise tagasisidega? Kuidas toetada avatud mõtteviisi kujunemist? Kuidas ennetada ja lahendada konflikte? Nagu varasematelgi väärtuskasvatuse konverentsidel, tunnustame koole ja lasteaedu, kes osalesid konkurssidel «Hea kool kui väärtuspõhine kool» ja «Hea lasteaed kui väärtuspõhine lasteaed» ning anname üle karika parimale väärtuskasvatuse lasteaiale ja parimale väärtuskasvatuse koolile.

30. novembril ja 1. detsembril toimub Balti sotsiaalpoliitika analüüsi võrgustiku (ESPAnet Baltics) konverents «**BALTI SOTSIAALPOLIITIKA LÄBI ANDMETE PRISMA**». Konverentsi esimene päev toimub Tallinnas, teine Tar-

tus. Konverentsi eesmärk on tuua kokku sotsiaalpoliitika eksperdid ja praktikud Baltikumist ja teistest Euroopa riikidest, et jagada värskemaid uurimistulemusi ja parimaid praktikaid sotsiaalpoliitika analüüsi vallas. Peaesinejatena astuvad konverentsil üles Marju Lauristin (Tartu Ülikool), Henk Stronkhorst (Euroopa Teadusfond) ning Olli Kangas (Kela), kes räägib Soome kodanikupalga eksperimendist. Konverentsil osalemine on tasuta. Balti riikidest pärit teadlastel ja üliõpilastel, kelle ettekanded põhinevad Euroopa Sotsiaaluuringu andmetel, on võimalik kandideerida reisi- ja majutuskuludid katvale stipendiumile. Konverentsi korraldab Tartu ülikooli ühiskonnateaduste instituut.

Kuni 1. detsembrini saab uudistada Tartus, Jakobi 2 õppehoone IV korruse fuajees on Aapo Ilvese näitust «**IIIDSED FOTOD FILMIVÖTETELT**». Aapo Ilves on räpinlasest muusik, kunstnik ja kirjanik, kes kirjutab eesti, võru ja setu keeles. Ta on Eesti autorite ühingu ja Eesti kirjanike liidu liige. Kui olukord nõuab, siis on Aapo Ilves ka filminäitleja ja fotograaf. Näitusele valitud fotod on tehtud Hardi Volmeri uue filmi «Johannes Pääsukese tõeline elu» võtetel Setomaal 2017. aasta suvel. Väandata film räägib 1913. aastal Eesti rahva muuseumi tellimisel Setomaale sõitnud Johannes Pääsukese seiklustest. Film on kavandatud kinodesse jõudma 2019. aasta veebruaris. Näitus «lidsed fotod filmivõtetelt» on valminud Räpina Loomemaja finantseerimisel, selle vahendas Tartusse TÜ Lõuna-Eesti keele- ja kultuuriuuringute keskus.

TUNNUSTAMISED

TÜ aumärgi ja tänukirja pälvivad 70. sünnipäeval bio- ja siirde-mediitsiini instituudi farmakoloogia osakonna laborant **ULLA PETERSON** ja 65. sünnipäeval farmakoloogia osakonna õppe-

korralduse spetsialist **HIIE SARV**.

TÜ aumärgiga tunnustati 65. sünnipäeval kinnisvaraosakonna riigihangete talituse juristi **ANU LÖHMUST**.

TÜ tänukirja pälvivad 80. sünnipäeval füüsika instituudi endine teadur **JAAN SALM** ja 65. sünnipäeval raamatukogu infosüsteemide osakonna digikogude analüütik **HEIKI EPNER**.

ARSTITEADUSKONNA TUNNUSTUSED

Arstiteaduskonna 385. aastapäeva raames toimunud tavapärasel dekaani vastuvõtul kuulutati välja arstiteaduskonna medali saajad, autasustati teaduskonverentsi parimaid ning anti välja mitu stipendiumit.

Sel aastal pälvivad arstiteaduskonna medali lastegastroenteroloogia dotsent ja arstiteaduse ingliskeelse bakalaureuse- ja magistriõppe programmijuht **OIVI UIBO** pühendunud töö eest ingliskeelse arstiõppe programmi arendamisel ning gastroenteroloogia dotsent **RIINA SALUPE-RE** tunnustuseks järjepideva töö eest arstide pädevushindamise komisjoni juhtimisel.

Teaduskonverentsi parimate auhindad anti välja kuues kategoorias. Kategoorias «Parim doktorantide suuline ettekanne» pälvis auhinna Kristian Semjonov ettekande «Melt-electrospinning: a Novel Method for Formulating and Improving the Solubility of Poorly Water-Soluble Drugs» eest. Kaasautorid olid Andres Lust, Gunnar Tasa, Ivo Laidmäe, Sirkka-Liisa Maunu, Enn Lust, Karin Kogermann, Jyrki Heinämäki.

Kategoorias «Parim üliõpilas-

te suuline ettekanne» pälvis auhinna **JOONAS TUUTMA** ettekande «ST-elevatsiooniga müokardiinfarktiga patsientide ajalisel viivitused Tartu ülikooli kliinikumis aastal 2016» eest. Kaasautorid olid Olga Kiss, Gudrun Veldre, Jaan Eha.

Kategoorias «Parim teadurite, õppejõudude suuline ettekanne» pälvis auhinna **KALEV NÕUPUU** ettekande «Varajase staadiumi võrkkestamuutused noortel Stargardti tõve haigetel» eest. Kaasautorid olid Winston Lee, Maris Oll, Tobias Duncker, Tomas Burke, Jana Zernant, Srilaxmi Bearely, Stephen H. Tsang, Janet R. Sparrow, Rando Allikmets.

Kategoorias «Parim doktorantide stendiettekanne» pälvis auhinna **SANDER PAJUSALU** vaatmiku »BZRAPI (RIM-BPI) mutatsioonid põhjustavad seni kirjeldamata autosoomretsessiivset düstooniast» eest. Kaasautorid olid Niccolo E. Mencacci, Burcu Atasu, Reet Rein, Sanna Puusepp, Karit Reinson, Tiiu Tomberg, Sarah Wiethoff, Apostolos Papandreou, Thomas T. Warner, Bettina Balint, Kailash P. Bhatia, Thomas Gasser, Javier Simon-Sanchez, Manju A. Kurian, Claudio Acuna,

Meltem Pak, Ebba Lohmann, Nicholas Wood, Katrin Õunap.

Kategoorias «Parim üliõpilase stendiettekanne» pälvis auhinna **MARGE VAIKJÄRV** vaatmiku «Arstiteaduse põhiõpe Tartu ülikoolis: õppekava tugevused ja nõrkused ning õppekava muudatuste elluviimist mõjutavad tegurid õppejõudude vaatenurgast» eest.

Kategoorias „Parim teadurite, õppejõudude stendiettekanne“ pälvis auhinna **ANNE-GRETE MÄRTSON** vaatmiku «Intravenoosselt antibiootikumravilt ülemineku suukaudsele antibiootikumravile – vaatlusuuring ja juhendi väljatöötamine Tartu ülikooli kliinikumis» eest. Kaasautorid olid Kadi Parve, Vivika Adamson, Piret Mitt.

Arstiteaduskonna aastapäeva teaduskonverentsi teadustööde hindamise žürii moodustasid meditsiiniteaduste valdkonna teadusprodekaan, professor Külli Kingo (esimees), meditsiiniteaduste valdkonna arendusprodekaan, dotsent Jarek Mäestu, teadur Kristi Huik, dotsent Jana Jaal, dotsent Karin Kogermann, dotsent Marje Oona, emeritpro-

fessor Agu Tamm, dotsent Ülle Voog-Oras ja nooremteadur Taavi Vanaveski.

TÜ kliinikumi teadustöö preemia parima kliinilise suunitlusega teadustöö eest pälvis **KATRIN SAK** suulise ettekande «Flavonoid hesperetiin inhibeerib taksaaniide tsütotoksilist toimet inimese eesnäärmevähirakkudes PPC-1»

ÕNNITLEME

95 VIRVE LIIVRAND, meditsiiniteaduste valdkonna emeriitdotsent – 13. november

80 ALAR GERST, kiletehnoloogia labori insener – 11. november
JÜRI-HAIN KALJUSTO, meditsiiniteaduste valdkonna emeriitdotsent – 24. november
JÜRI TAMM, loodus- ja täppiseaduste valdkonna emeriitprofessor – 25. november
HELLE TAPFER, anatoomia osakonna spetsialist ning meditsiiniteaduste valdkonna emeriitdotsent – 26. november

75 MATTI TOMSON, Pärnu kolledži administraator – 13. november
ANNE ORMISSON, meditsiiniteaduste valdkonna emeriitdotsent – 19. november

65 HEIKI KRIPS, pedagoogika osakonna hariduse juhtimise lektor – 13. november

60 TIIA BOIKO, raamatukoguhoidja –

eest. Kaasautorid olid Helen Lust, Marju Kase, Marika Saar, Jana Jaal.

Välja anti ka kolm TÜ sihtasutuse stipendiumit. Professor Marika Mikelsaare üliõpilasteaduse tunnustamise stipendiumi sai **HANNA KADRI METSVAHT**. Valda ja Bernard Õuna mälestusstipendiumi pälvis **SILVA KASELA**. Linda Martis-Jaansoni

11. november
TOOMAS HALDMA, rahanduse ja majandusarvestuse õppetooli juhataja, professor ning strateegilise juhtimise magistriõppe programmijuht – 21. november
LEA ROHILAHT, arvelduste talituse vanemraamatupidaja – 23. november

55 MARIO ROSENTAU, Tartu osakonna võrdleva õigusteaduse lektor – 4. november
JAANUS HARRO, neuropsühhofarmakoloogia osakonna juhataja ning psühhofüsioloogia professor – 7. november

TOONIKA RINKEN, kolloid- ja keskkonnakeemia õppetooli keskkonnakeemia vanemteadur – 13. november
HALLIKI HARRO-LOIT, ajakirjanduse õppetooli juhataja ning professor – 16. november
RITA HÕRAK, geneetika õppetooli vanemteadur – 16. november
MERIKE KRUUS, patofüsioloogia osakonna

stipendiumi sai **MARIS PAGEL**.

Samuti autasustasid vastuvõtul tudengid parimaid prekliinilisi õppejõude. Arstiteaduse tudengid valisid parimaks õppejõuks **RETLAV ROOSIPUU**. Hambaarstiteaduse tudengid esitasid parimaks õppejõuks Kadri-Ann Lehise. Farmaatsia tudengid valisid parimaks õppejõuks Urve Paaveri.

vanemlaborant – 21. november
OIVI UIBO, lastekliiniku lastegastroenteroloogia dotsent ning meditsiiniteaduste valdkonna dekanaadi arstiteaduse ingliskeelse bakalaureuse- ja magistriõppe programmijuht – 23. november

45 LIIVI LUIK, kantsleii õppekorralduse spetsialist – 19. november
INDREK OTS, teadus- ja arendusosakonna juhataja – 19. november

35 MARGUS ROSIN, tehnoloogiainstituudi arvutitehnika assistent – 7. november
MARIO MÄEOTS, haridustehnoloogia keskuse haridustehnoloogia dotsent, haridusteaduse (reaalained ja loodusteaduslikud ained) programmijuht ning loodus- ja reaalainete õpetamine põhikoolis programmijuht – 10. november
Kadri Raav, teadustalituse talituse juhataja – 25. november

TUDENGINIPID

Tartu ülikooli ühismeedias kuulutati oktoobri alguses välja tudenginippide konkurs. Paar nädalat said nii eestikeelsed kui ka välisüliõpilased ja vilistlased pakkuda näiteid, kuidas oma elu lihtsamaks teha. Silmajäevamaid osalejaid premeeritakse Tartu ülikooli meenetega. Osalemiseks tuli postitada video või pilt, lisades ka teemasildi #utlifehacks ning enda ideed pisut pikemalt selgitada. Postitada võidi nii Facebooki kommentaaridesse kui ka Instagrami. Avaldame siin osalenute ideed.

TURAL ABDULLA

Arvuti klahvistiku vahele pudenenud saiaarasud saab kätte märk-mepaberi kleepuva serva abil.

1. koha väärilliseks hinnati tuleohtlik viis mikrolaineahju puudumisel röstriga juustusaia soojendada.

ANNIKA MAKSIMOV

KADRI TINN

Kui loengus uni peale tikub, siis joo vett, lahenda sudokut või proovi pahema käega kirjutada.

3. koht. Odavad suupisted: sega banaanid, kaerahelbed, munad, kuivatatud puuviljad, kaneeli, natukese soolaga, keefiri või piimaga. Küpseta.

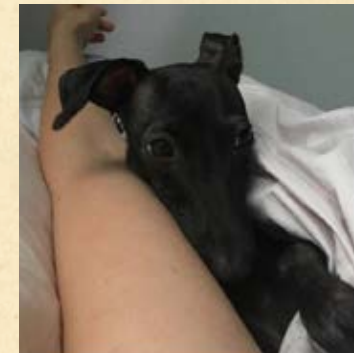
ASCLEPIUSTHAI

LYSANDRA STEINBERG

Sul on jogurt ja kahvel. Mida teha? Mässi teip kahvliharude ümber ja saadki lusika.

2. koht. Ilmad lähevad aina külmemaks ja vahel enda kehasoojast napib. Abi võib olla teisest voodisoojendajast, näiteks koerast.

KAHIKAHIOI

MEEDIAAAGER

3. novembril algab Elvas noorte meediaklubi korraldatud lehelaager 7.–12. klassi lastele. Meediaklubi eestvedajad on tegusad aja- kirjandustudengid, kes jagavad lastele edasi ülikoolis õpitut.

KULTUURIÕHTU

22. novembril toimub üheteistkümnes kultuuriõhtu, mis keskendub USA tänapüha tavadele. Tutvustatakse erinevaid tänapüha tavasid ning kombeid.

KONVERENTS

30. novembril algab Balti sotsiaalpoliitika analüüsi võrgustiku konverents «Balti sotsiaalpoliitika läbi andmete prisma». Konverentsi esimene päev toimub Tallinnas, teine Tartus.

3

7

22

23

30

LOENG

7. novembril toimub Tartu tähetornis loeng, kuhu Tartu ülikooli teoreetilise füüsika vanemteadur Piret Kuusk tuleb rääkima oma isast, füüsikust Harald Keresest.

SÜGISKOOL

23. novembril algab ajaloo, kirjandus- ja kultuuriteaduste magistri- kooli (AKK) sügiskool. Külalised on dr Vivian Puusepp ja dr Raili Marling. Teretulnud on kõik magistrandid.

NOVEMBER 2017

E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P E T K N R L P
30 31 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2 3